

2/2015

SVET a my

ISSN 1339-911X

Migranti

Hľadanie pravdy

Avtío Ellada

Grexit realitou?

Miesto pre 2

P. Burian / P. Javorčík

GLOBSEC 2015

Najväčší v histórii

10 rokov Globsecu

Rael má vlastný príjem

Maltské euromince v peňaženkách

Kus Slovenska v Berlíne

Rady pred letom

Obsah

3 MINISTER M. LAJČÁK: KVÓTY PROBLÉM NERIEŠIA

4 JUBILEJNÝ GLOBSEC

5 GOOD TO GREAT

7 OD LOKÁLNEJ KONFERENCIE K ZAHRANIČNOPOLITICKÉMU VPLYVU

9 PROJEKT NAPŔŔAJÚCI NÁS HRDOSTOU

10 DRSNÝ SÚBOJ V EGEJSKOM MORI

13 LIST Z ATÉN

14 MIESTO PRE DVOCH: VÝMENA NA POSTOCH ŠTÁTNYCH TAJOMNÍKOV

16 ŽIVOTASCHOPNÝ FORMÁT V4+

18 ENERGETICKÁ ÚNIA: NAJVÝZNAMNEJŠÍ TRANSFORMAČNÝ POČIN

20 O KROK BLIŽŠIE K PROGRAMU TRIA

21 RIADI ÚSPEŠNÉ PROJEKTY OSN: RASTISLAV VRBENSKÝ

22 CHARTA OSN JE SEDEMDESIATNIČKA

24 RAEĽ NA VLASTNÝCH NOHÁCH

25 POMOC SLOVENSKA JE TRVALÁ

26 DOSTÁVAJÚ HONORÁRNI KONZULI HONORÁR?

28 KUS SLOVENSKA V BERLÍNE

30 DIPLOMATICKÝ SLOVNÍK: D

32 AKO SPOZNÁVAŤ SVET BEZ KOMPLIKÁCIÍ

SERIÁL: PHARMING – „FARMÁRČENIE“

34 SERIÁL: PREDSTAVUJEME EUROMINCE – MALTA

35 SVET SLOVENSKEJ DIPLOMACIE
Čo všetko nám utkveto v pamäti v druhom štvrtroku 2015

• Fotografia na obálke: UN Photo.

V posledných týždňoch a mesiacoch sa akosi neviem ubrániť pocitu, že svet a Európa v ňom (a Slovensko v nej) sa stále rýchlejšie krúti vo víre udalostí, na ktoré – namiesto adekvátneho reagovania – len neustále hľadáme odpovede.

Absolútne nepripravených nás zastihli udalosti na Kryme a na Ukrajine, zaskočili nás obludnosť extrémistov v Iraku a Sýrii, trápime sa s Gréckom, váhame, čo si počať s desaťtisícami utečencov z Afriky. Kým v minulosti nás udalosti postavili v danom čase zväčša pred riešenie jednej krízy, maximálne dvoch, teraz žonglujeme vo vzduchu s piatimi - šiestimi horúcimi zemiakmi. A – ako to už býva – priamo úmerne s pribúdajúcimi problémami rastie aj nervozita, čo sa odráža nielen v horlivosti diskusií za rokovacími stolmi v Bruseli, Ženeve, New Yorku a inde, ale aj v nastavení bežných ľudí. Skutočne si nepamätám, že by sa verejná mienka niekedy v minulosti tak rýchlo, s takými vášňami a tak rezolútne dokázala rozdeliť na dva vzájomne protichodné póly, ako to bolo a je pri Ukrajine alebo pri téme migrantov. Za a proti. Za Rusov, Wza Ukrajincov. Za utečencov, proti utečencom.

Faktom je, že s obrovskou vlnou migrantov do Európy si nevieme rady. Návrh na kvótové prerozdelenie migrantov medzi jednotlivé štáty EÚ nie je liekom na choroby Afriky, pred ktorými títo migranti utekajú. Je len náplast'ou, flajstrom, pod ktorým bude pokožka – bez lekárskeho zásahu – odumierať. Rany nemožno liečiť tak, že zachránite zopár zdravých buniek (ktoré sa chcú uchytiť inde na tele) a postihnutú končatinu zanecháte napospas osudu. Problém je potrebné riešiť tam, kde vzniká: lokalizáciou poškodenia, aplikáciou liečiva, novým epitelom. Inými slovami: migráciu musíme pomôcť zastaviť v krajinách, kde sa rodí: poskytnutím finančnej, materiálnej, lekárskej a inej humanitárnej pomoci v Sýrii či Jemene; ochranou národnostných a náboženských menšín v Líbyi či Iraku; nátlakom na vlády Eritrey či Južného Sudánu; zapojením Africkej únie a ďalších regionálnych združení a organizácií do úsilia o zastavenie masívneho exodu; osvetovými kampaňami a ďalšími nástrojmi, ktoré má medzinárodné spoločenstvo k dispozícii. Jedným z nich je myšlienka zriadiť záchytný utečenecký tábor na africkej pôde, v niektorom zo štátov, v ktorých nezúri vnútorný konflikt (napríklad v Nigeri), kde by sa nielen filtrovali azylanti od ekonomických migrantov, ale kde by utečenci dostávali aj neskreslené a reálne informácie o svojich vyhladkách.

Európa nemôže vyriešiť všetky problémy sveta. A nemôže sa stať ani „zemou zasľúbenou“ tak, ako kedysi Amerika. Na starom kontinente je miesta málo a tenzií priveľa. To ale neznamená, že sa máme mlčky pozerať ako inde ľudia umierajú. Len naše reakcie by mali byť uvážlivé a s ohľadom na trvalú udržateľnosť. Aby nás ten vír nestrhol niekam, odkiaľ už nebudeme vedieť nájsť cestu naspäť. Zopakujem: som hrdý na to, že sa nám to podarilo a darí.

Miroslav Lajčák

Kvóty problém neriešia POMÁHAJME ODSTRÁNIŤ PRÍČINY MIGRÁCIE

10 GLOBSEC

Tohtoročné medzinárodné bezpečnostné fórum GLOBSEC, ktoré sa uskutočnilo v Bratislave od 19. do 21. júna, bolo najväčším v jeho histórii. Na tomto jubilejnom ročníku sa zúčastnilo viac ako tisíc hostí, medzi nimi prezidenti Slovenska, Poľska, Chorvátska, Gruzínska, Estónska či Macedónska, predsedovia vlád vrátane britského premiéra, ministri zahraničných vecí, obrany, predstavitelia EÚ a NATO, americkí senátori a renomovaní bezpečnostní a zahraničnopolitickí experti z viac ako 70 krajín. O priebehu konferencie informovalo približne 200 novinárov z celého sveta.

„GLOBSEC je dnes jedno z najdôležitejších podujatí, ktoré pevne umiestnilo Bratislavu na mapu transatlantického myslenia. Je to platforma na konštruktívnu konfrontáciu širokej škály politík s poprednou politickou a expertnou komunitou a možnosť overiť si ich správnosť a životaschopnosť,“ uviedol v otváracom príhovore minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslav Lajčák.

Diskusie, ktoré prebehli počas troch dní na konferencii, podľa zakladateľa GLOBSEC-u Róberta Vassa napomohli k posunutiu medzinárodnej debaty o riešení ukrajinskej krízy, s tým súvisiacich krokov Ruska a európskej politiky voči nim. Prispeli tiež k riešeniu otázky o budúcnosti Európskej únie, ktorá je „testovaná vnútornými napätiami, či už je to Gréckom a jeho možnom odchode z eurozóny, alebo otázkou budúcnosti vzťahov s Veľkou Britániou“. Ďalej sa diskutovalo o energetickej a kybernetickej bezpečnosti, Islamskom štáte a vzostupe islamského extrémizmu, ako aj o ďalších dôležitých témach. Podarilo sa tiež splniť želanie organizátorov, aby sa GLOBSEC stal akousi prípravou na budúcoročný summit NATO vo Varšave, ktorý by mal demonštrovať jednotu transatlantického spoločenstva reagovať na rôzne hrozby.

Good to Great

Good to Great. Tak sa volá kniha, ktorú má momentálne rozčítanú Róbert Vass, človek, ktorý stojí za myšlienkou usporiadať na malom Slovensku niečo „veľké“. Po desiatich rokoch od uskutočnenia tejto myšlienky môžeme názvom tohto manažérskeho bestselleru charakterizovať aj príbeh konferencie GLOBSEC.

Ten sa začal písať pred desiatimi rokmi v Banskej Bystrici, kde pri Univerzite Mateja Bela vzniklo Euroatlantické centrum, študentská organizácia, ktorá pod vedením Róberta Vassa usporiadala niekoľko menších medzinárodných konferencií. Priateľské podpichnutie „spravte už konečne niečo veľké“ priviedlo štyroch poslucháčov medzinárodných vzťahov Roberta Vassa, Jána Cingela, Milana Šuplatu, Ján Galla k myšlienke: pokúsme sa dostať svet na Slovensko a ukážme, že naša krajina nie je malá. Záujem o zahraničnú politiku v období úspešného zakončenia transatlantických a eurointegračných procesov rástol.

K úspechu okrem študentského nadšenia a vhodného načasovania prispelo aj rozhodnutie o zameraní konferencie. „Už ako študenti, ešte predtým ako sme vstúpili do EÚ a NATO, sme sa viac zaoberali bezpečnosťou. Uvedomovali sme si, že na to, aby sme mohli hovoriť o jednotnej a celistej Európe, je bezpečnosť pre strednú Európu absolútne kľúčovou témou. Téma bezpečnosti a terorizmu po roku 2001, ktorý kompletne zmenil svet (teroristické útoky z 11. septembra 2001 v USA – pozn. autora) a po Iraku a Afganistane sa vyskytlo veľa otázok, ktoré sa týkali bezpečnosti,“ spomína Róbert Vass. Aktuálny svetový vývoj – počnúc rusko-ukrajinským konfliktom, cez otázku nelegálnej migrácie, nové formy terorizmu, až po euroskeptické nálady – svedčí o potrebe diskutovať o týchto problémoch, hľadať riešenia, myšlienky, ako by sa mal svet postaviť voči týmto bezpečnostným hrozbám. „Dnes už GLOBSEC nie je len o bezpečnosti, ale je to naozaj zahraničnopolitická konferencia,“ dodáva.

TÉMY: „TRENDY“, CHIC, AJ PRAKTICKY

Hlavné debaty na zahraničnopolitické témy doteraz patrili na bruselskú, londýnsku, berlínsku, či washingtonskú pôdu. Ambíciou GLOBSEC-u nie je na aktuálne témy len reagovať, dnes sa už témy nastoľujú a formujú aj v Bratislave. Po desiatich rokoch neustáleho zbierania skúseností si organizačný tím konferencie vytvoril mechanizmus, ktorým sa usiluje posilniť hlas Slovenska v euroatlantických štruktúrach a nastoľovať témy, ktoré rezonujú v stredoeurópskom priestore. „Sú to časté brainstormingy s diplomatmi, odborníkmi, analytikmi na Slovensku, ale aj v zahraničí počas celého roka,“ vysvetľuje R. Vass. Cieľom je zaradiť do repertoáru konferencie témy, ktoré sú v súlade so záujmami organizátorov a posilniť diskusiu o nich. „V tomto roku sme nastolili tému Cesta na summit,

na podporu vrcholnej schôdze NATO, ktorá sa bude konať vo Varšave v roku 2016. Chceme dosiahnuť, aby podujatie nebolo chápané len ako poľský summit, ale ako stredoeurópsky, pri ktorom my musíme byť veľmi aktívnou súčasťou a vedieť podporiť výsledky tak, aby napríklad Vyšehradská štvorka nebola opäť vnímaná ako rozdelená,“ vysvetľuje R. Vass.

Skutočnosť, že GLOBSEC je financovaný viaczdrojovo, prostredníctvom množstva menších príspevkov, R. Vass považuje za správne rozhodnutie. Štartovný trojtisícový grant z ministerstva zahraničných vecí a študentské úspory z brigád a sťaží rozrastajúcemu sa podujatiu nemohli stačiť. Aktuálne na podujatie prispieva asi tridsiatka partnerov, pričom príspevok žiadneho z nich neprekračuje hranicu 15 %. „Samozrejme, život by bol jednoduchší, keby sme vedeli, že na účte sú peniaze od jedného – dvoch sponzorov, podujatie dokážeme financovať a môžeme sa sústrediť naozaj na podstatu práce, výber tém a hostí. Na druhej strane, nikto nám nemôže diktovať,“ dodáva R. Vass. Okrem nadnárodných organizácií sú medzi prispievateľmi aj súkromné spoločnosti, čo na Slovensku ešte stále nie je bežná prax.

DIPLOMATICKÉ CENTRUM

GLOBSEC vznikol ako iniciatíva pod egidou Slovenskej atlantickej komisie, od ktorej sa postupom času oddelili dve sesterské organizácie – Inštitút pre stredoeurópsku politiku (CEPI) a Centrum pre

R. Vass: „Naším snom je prispieť k tomu, aby sa z Bratislavy a Slovenska stalo diplomatické centrum strednej Európy.“

Srdcom Globsecu je hlavný program, dušou sú sprievodné podujatia

- GLOBSEC Galla Dinner, slávnostná večera pre pozvaných účastníkov, spojená s odovzdávaním Česko-slovenskej transatlantickej ceny, ktorú SAC udeľuje v spolupráci s českou organizáciou Jagello 2000 za prínos k posilneniu transatlantickej spolupráce.

- GLOBSEC City Talks predstavuje významných zahraničných hostí širšiemu publiku aj mimo Bratislavu. Prvýkrát v tomto roku hostili podujatie Košice a Banská Bystrica.

- „Side events“ – rad podujatí, od bilaterálnych vládnych stretnutí až po diskusie v rôznych tematicky zameraných pracovných skupinách.

- GLOBSEC Young Leader's Forum sú nielen podujatia, workshopy a stretnutia, zamerané na podporu mladých profesionálov, ale aj „čerstvý vietor“, prinášajúci nové myšlienky.

- Public-Private Forums spájajúce súkromné spoločnosti s verejnými inštitúciami. Obchodne orientované stretnutia sa zameriavajú predovšetkým na oblasti obranného priemyslu, start-upov, kybernetickej bezpečnosti a energetiky.

- európske záležitosti (CEA). Dnes tieto tri organizácie (SAC, CEA a CEPI) zastrešuje Stredoeurópska strategická rada. V poradnom výbore sú osobnosti zo svetovej zahraničnej politiky – bývalý poľský premiér Jan Krzysztof Bielecki, bývalý minister vnútra USA Michael Chertoff, či Ian Brzezinski, ktorý radil americkej vláde. „Naším snom je prispieť k tomu, aby sa z Bratislavy a Slovenska stalo diplomatické centrum strednej Európy,“ prezrádza R. Vass. Čísla, tempo rastu a zvukové mená napovedajú, že tento sen patrí medzi tie splniteľné.

- Otáznou je však kongresová kapacita Bratislavy. „Už dnes máme problémy s logistikou a priestormi. Nemôžeme rásť počtom, ale kvalitou účastníkov,“ naznačuje cestu ako pretaviť sen do reality R. Vassa. Možno však práve podujatia ako GLOBSEC vytvoria požiadavku na využitie skrytého kongresového potenciálu Bratislavy. Zahraniční hostia z radov top svetových politikov prítahujú pozornosť médií. Pilotný GLOBSEC v roku 2005 sa mediálnemu záujmu netešil. Dnes konferenciu obliehajú štáby z 35 krajín sveta. Zhruba 200 novinárov má k dispozícii televízne štúdiá, vozidlá pre satelitné vysielanie, denne produkované noviny GLOBSEC Daily News, ale aj online televíziu GLOBSEC TV. Nad minuloročnou konkrétnou ponukou prest'ahovať konferenciu do susedného štátu sa R. Vass len pousmeje.

GLOBSEC je však inšpiráciou, ktorá viedla napríklad k vzniku bezpečnostného fóra v Belehrade.

KLÚČ PRE ÚSPECH A ROZVOJ

Vytrvalosť a vízia. Tieto dve slová sú podľa R. Vassa kľúčom pre úspech a rozvoj. „Nebolo to jednoduché. Tých „faciek“ sme dostávali veľmi veľa, nie vždy vám druhá strana rozumie, praje, ale aj keď sa desaťkrát, dvadsaťkrát potknete, musíte ísť ďalej,“ zdôrazňuje R. Vass. Aj čiastočný úspech, posun nad pomyselnú latku, motivuje. Dôležitým faktorom bol branding – od ľahko zapamätateľného názvu, cez jednotnú grafiku, až po textovú súrodosť. A samozrejme, nastavenie partnerstiev, ktoré otvárajú dvere k budúcim účastníkom, spíakom konferencie a prispievajú k šíreniu posolstiev. Štyria strategickí partneri konferencie „kopírujú“ ciele organizátorov – slovenský partner – MZVaEZ SR pre posilnenie hlasu krajiny, Medzinárodný vyšehradský fond a predsedajúca krajina V4 hovorí v prospech stredoeurópskeho regiónu. Ďalším partnerom je NATO.

Samozrejme, partnerov je viac, napríklad pre posilnenie atlantického rozmeru má GLOBSEC uzatvorené partnerstvo s Atlantic Council of United States. K dosiahnutiu výsledkov v Európe prispievajú renomované mimovládne organizácie – nemecká nadácia Konrad Adenauer Stiftung a Wilfried Martens Centre for European Studies v Bruseli.

Cennou pre konferenciu je spolupráca s našim rezortom zahraničia, ktorá sa začala ešte počas študentskej stáže R. Vassa. „S ministerstvom zahraničných vecí máme takú úzku spoluprácu, že nás často považujem za jeden tím. Minister zahraničných vecí sa o túto konferenciu skutočne zaujíma, mnohokrát prichádza osobne podporiť aj náš tím, ktorý sa o konferenciu stará,“ dodáva za organizátorov R. Vass.

Podujatie, ktoré vzniklo v roku 2005 ako študentský projekt, dnes patrí do TOP 5 svetových bezpečnostných konferencií. Spoločne s podujatiami v Mníchove, Bruseli, alebo Halifaxe, ktoré majú niekoľkodesaťročnú tradíciu, či omnoho viac financií. Otázku, či sa ľudom okolo Róberta Vassa podarilo spraviť niečo „veľké“ a čo na to spolužiaci, sme už nepotrebovali položiť.

• Fotografie v článku z GLOBSEC 2015. Zdroj: SAC, Tomáš Bokor, z rozhovoru: Kristína Spišáková.

Od lokálnej konferencie k svetovému vplyvu

Slovensko a GLOBSEC symbolicky spája úspešný príbeh. Z „čiernej diery“ Európy je dnes rešpektovaný demokratický štát s jednou z najrýchlejšie rastúcich ekonomík v Európe. Z lokálnej konferencie, ktorú pôvodne vymysleli študenti, je jedno z najprestížnejších zahranično-politických fór na svete.

Za 10 rokov GLOBSEC ukázal, že na Slovensku sa dajú realizovať ambiciózne projekty. Prispel k zviditeľneniu Slovenska a jeho prezentácii ako moderného štátu s intelektuálnym potenciálom. Bratislava sa úspešne zapísala do mapy miest, kde sa odohrávajú diskusie o smerovaní zahraničnopolitického vývoja. GLOBSEC a Bratislava sú dnes už pevnou súčasťou kalendára významných osobností s vplyvom v oblasti zahraničnej politiky.

HLAS STREDOEURÓPSKEHO REGIÓNŮ

GLOBSEC prináša diskusiu na najpálčivejšie témy, ktoré dominujú debatám odbornej aj širšej verejnosti. V spojení s vysokou expertnou a politickou úrovňou účastníkov vytvára platformu prinášajúcu vízie a inšpiráciu.

Dôležitú úlohu pri jeho organizácii, najmä pri zabezpečovaní účasti vysokopostavených zahraničných hostí, zohrávajú slovenskí diplomati. Preto je od jeho prvého ročníka prirodzeným partnerom Slovenskej atlantickej komisie Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí, ktoré svojimi kapacitami prispieva k príprave fóra. Stabilná podpora zo strany rezortu je výrazom dlhodobej nadstraníckej povahy slovenskej zahraničnej politiky.

Počet účastníkov a renomé podujatia kontinuálne narastá, čo sa odráža aj na čoraz vyšších ambíciách fóra. GLOBSEC nie je len atraktívnou konferenciou pre stovky popredných osobností z oblasti medzinárodných vzťahov. Vysiela do Európy, ale aj do globálneho prostredia jasný hlas stredoeurópskeho regiónu.

Práve stredoeurópsky rozmer je, najmä v ostatných rokoch, neprehliadnuteľný – stalo sa nepísaným pravidlom, že aktuálna predsednícka krajina Vyšehradskej skupiny je spoluhostiteľom GLOBSEC-u.

- Z tohtoročnej konferencie.
Foto: Tomáš Bokor.

- Minister M. Lajčák počas úvodného príhovoru na konferencii GLOBSEC 2015.
Foto: Tomáš Bokor.

ODPORÚČANIA PRE POLITICKÉ ŠPIČKY

Mnohé dôležité diskusie sa odohrávajú nielen vo svetle reflektorov na pódiu, ale azda ešte vo väčšej miere počas neformálnych rozhovorov, desiatok bilaterálnych a multilaterálnych stretnutí, či odborných debát v užšom formáte: dinner sessions, night owl sessions, business fóra a ďalšie. Cieľom nikdy nebola čisto vedecká, či akademická konferencia, ambíciou je, naopak, zvyšovať reálny politický vplyv Slovenska a stredoeurópskeho regiónu na aktuálne dianie.

Osobitnou kapitolou sú uzavreté politické diskusie na expertnej úrovni, organizované na okraj podujatia. Práve tie sú kľúčové pri napĺňaní potenciálu, ktorý GLOBSEC má – byť nielen miestom pre nadväzovanie kontaktov a diskusiu, ale prichádzať tiež s konkrétnymi návrhmi a odporúčaniami pre politické špičky, ktoré na konferenciu takisto prichádzajú. Tieto diskusie ponúkajú tiež priestor na prezentáciu a presadzovanie zahraničnopolitických priorít a záujmov Slovenska.

Aktívnu rolu v tomto smere hrajú aj slovenské mimovládne organizácie, v spolupráci so zahraničnými partnermi, napríklad iniciatíva intenzívnejšej vyšehradskej obrannej spolupráce (DAV4). Think-tank Central European Policy Institute (CEPI), spolu so svojimi partnermi z krajín V4, využili GLOBSEC na prezentáciu série odporúčaní, ktoré spustili debatu o tejto téme na odbornej a politickej úrovni, a z ktorých mnohé boli následne pretavené do konkrétnych foriem spolupráce.

ORIENTÁCIA NA MLADÝCH LÍDROV A VEREJNOSŤ

Potenciál GLOBSEC-u sa však neskryva iba vo zvukných menách rečníkov, či iniciatívach mimovládnych organizácií. Pridanou hodnotou je aj orientácia na mladých ľudí – nielen v organizačnom tíme, ktorého vekový priemer je výrazne nižší ako pri podobných konferenciách v zahraničí, no aj jedinečným formátom, zameraným na mladých lídrov. GLOBSEC Young Leaders' Forum, ktorého prestíž každým

ročníkom rastie, privádza do Bratislavy mladých a perspektívnych delegátov z oboch strán Atlantiku. Práca a komunikácia s mladými ľuďmi, budúci lídrami svojich krajín, ponúka priestor na posilňovanie demokratických hodnôt, na ktorých stojí transatlantické spojenectvo, ale rovnako aj na prezentáciu pilierov slovenskej zahraničnej a európskej politiky.

V ostatných rokoch boli, v snahe priblížiť expertnú diskusiu vhodnou formou aj širokej verejnosti, do programu zaradené verejné podujatia pod hlavičkou GLOBSEC City Talks. Tieto diskusie mali veľký úspech a preto sa v tomto roku z Bratislavy rozšírili aj do Banskej Bystrice a Košíc. V čase, keď sme stále vo veľkej miere vystavení pôsobeniu médií, z ktorých mnohé šíria dezinformácie, nedôveru a polarizujú spoločnosť, sú takéto podujatia správnym krokom v snahe priniesť kritickú diskusiu o aktuálnom svetovom dianí aj za hranice hlavného mesta.

PRÍKLAD FUNGUJÚCEJ SYNERGIE

V neposlednom rade je GLOBSEC príkladom fungujúcej synergie štátnych orgánov, samosprávy, tretieho sektora a súkromných firiem. Ukazuje, že efektívna spolupráca takéhoto širokého spektra aktérov je možná a dokáže Slovensku priniesť hmatateľné výsledky. Tento rozmer je bezpochyby inšpiráciou aj pre ďalšie mimovládne organizácie, štátne inštitúcie a firmy na Slovensku, ale i za jeho hranicami.

Práve dobrá spolupráca rezortu diplomacie a Slovenskej atlantickej komisie ponúka potenciál na ďalší rast politickej váhy fóra a jeho vplyv v oblasti reálneho výkonu politiky. Jednou z ciest, ako to docieľiť, sa javí úzka koordinácia obsahového zamerania, napríklad v súvislosti s blížiacim sa prvým slovenským predsedníctvom v Rade Európskej únie. 10. výročie GLOBSEC-u ponúklo príležitosť pre zamyslenie sa nad jeho strategickou úlohou v slovenskej zahraničnej a európskej politike a napĺňaní jej priorít smerom do budúcnosti.

Peter Kadvan

ŠTUDENTSKÝ DUCH NA GLOBSECU STÁLE PRÍTOMNÝ

- Vekový priemer organizačného tímu a hostesiek na konferencii je 20 rokov.

- Organizátori vyberajú mladých ľudí, ktorí účasť nepovažujú za prácu, ale príležitosť, čo prispieva k osobitnej atmosfére podujatia.

- V priebehu roka pracuje na príprave konferencie nepretržite 10 osôb.

- Počas vrcholiacich príprav a samotnej konferencie narastá počet členov tímu na 90 osôb, prevažne študentov dobrovoľníkov.

Projekt napíňajúci nás hrdosťou

Bratislavská konferencia GLOBSEC, organizovaná Slovenskou atlantickou komisiou, je dnes – po desiatich rokoch svojej existencie – už takmer neodmysliteľnou položkou v zahraničnopolitickom kalendári stoviek diplomatov, politikov, expertov a žurnalistov. Aj tento rok sa na brehu Dunaja zišla zhruba tisícka účastníkov z celého sveta. Geografický rámec presahuje ďalej než „od Vancouveru po Vladivostok“ a škála účastníkov je od vysokoškolských študentov po hlavy štátov a vlád. Nielen z nášho sebeckého pohľadu organizátorov, ale v prvom rade na základe hodnotenia expertov, sa táto konferencia zaradila medzi top svetové podujatia v oblasti zahraničnej politiky a bezpečnosti. Hodnotenie sa opiera o mnohé faktory, najmä však o kvalitu a úroveň diskutujúcich, účastníkov, servisu a organizácie, ale aj mediálneho a spoločenského vplyvu.

V porovnaní s obdobnými podujatiami v celom transatlantickom priestore je však GLOBSEC unikátny jedným. Určite to nie je dĺžka tradície – veď mnohé (a zámerne nechcem ako príklad uvádzať matku všetkých takýchto konferencií – mníchovských) majú omnoho viac ako 10 rokov. Ani zoznamom VIP hostí neohurujú viac ako iné, takisto logistikou a komfortom služieb nezatení mnohé z nich. Príbeh GLOBSEC-u je jedinečný v tom, že vznikol ako jednoduchá študentská iniciatíva, vymyslená skupinou mladých Puďí, stále ešte len študentov, z Univerzity Mateja Bela z Banskej Bystrice. Nie je to projekt politického leadershipu, veľkých korporátnych záujmov, ani robustného, bohatého think-tanku. Je to svojím pôvodom jednoduchý „garážový projekt“ skupiny nadšencov bez peňazí, vplyvu, ale s víziou, nápadom a vytrvalosťou.

Keď som sa vracal zo svojho veľvyslanckého postu v USA v roku 2008 a Robert Vass – asi najvýraznejšia postava zo spomenutých entuziastov – ma presvedčil, aby som sa pridal k tomuto kolektívu, hoci som vtedy netušil kam sa dokážeme spolu dostať. Jedno bolo jasné – GLOBSEC možno nemal peniaze a garantovanú podporu nikoho, ale mal

malý, neuveriteľne motivovaný kolektív. Sám som bol vždy presvedčený, že malá krajina v citlivom priestore potrebuje byť aktívnym hráčom, ktorý sedí pri stole, kde sa diskutuje o globálnych riešeniach. Vo Washingtone sa zvyklo hovoriť, že kto nie je pri stole, často sa ocitne na jedálnom lístku...

Slovensko potrebovalo a potrebuje nielen formálne členstvo v NATO a EÚ, ale potrebuje byť aj súčasťou odbornej, občianskej a expertnej diskusie v tomto priestore. Aj to, že nie sme hegemon a nikto nás z toho ani len nemôže upodozrievať, nám dáva dobrú pozíciu. Navyše, silne sme verili v silu regionalizmu a tiež, že Slovensko v kontexte V4 dokáže boxovať vo vyššej kategórii, než samé váži.

GLOBSEC je projekt, na ktorý sme hrdí všetci, ktorí sme sa na jeho raste podieľali. Organizačný tím v súčasnosti tvoria desiatky mladých Puďí, ale aj medzinárodný poradný výbor a malý neformálny tím s kreatívnym myslením. Vplyv podujatia dnes ďaleko presahuje hranice Slovenska i V4. GLOBSEC je miesto, ktoré vytvára priestor pre výmenu názorov a vízií, obrusovanie hrán, vytváranie nových väzieb, paralelnú kuloárovú diplomaciu, pre prácu s mienkou a názorom. Je miestom, ktoré spoluutvára náš svet tak, aby bol vypočítateľný, bezpečný a veríme, že lepší. Je to podujatie, kde sa stretávajú politickí lídri s intelektuálnou a expertnou elitou a vedúcimi osobnosťami svetového biznisu. A každý, kto tam príde, vidí a cíti, že za GLOBSEC-om stále stojí ten istý tím mladých nadšencov, ktorí dokážu takéto špičkové podujatie zorganizovať lepšie, ako ktorákoľvek slovenská eventová alebo vládna agentúra. Stále bez veľkých štátnych alebo korporátnych fondov, „na kolene“, s nadšením a nasadením. Mnohí sa radi vracajú na GLOBSEC aj práve preto, lebo má dušu a charakter, čo je v dnešnej cynickej dobe konšpiračných teórií a pokrútených hodnôt veľmi vzácna hodnota.

Rastislav Káčer, veľvyslanec, čestný prezident Slovenskej atlantickej komisie

• Fotografie z archívu R. Káčera zo začiatkov spolupráce na konferencií Globsec.

R. Káčer:
„Slovensko potrebovalo a potrebuje nielen formálne členstvo v NATO a EÚ, ale potrebuje byť aj súčasťou odbornej, občianskej a expertnej diskusie v tomto priestore.“

Drsný súboj

**v Egejskom
mori**

Vystúpi Grécko z EÚ a z NATO? Stane sa z Grécka piata kolóna Ruska v EÚ? Upadne Grécko do Ruskej sféry vplyvu?

Podobné otázky sa implicitne, a niekedy aj explicitne, začínajú rozoberať v médiách a na diskusných fórach v nadväznosti na vývoj situácie v Grécku.

Motorom týchto špekulácií je zložitá hospodárska a dlhová situácia Grécka a domnelá neochota členských štátov eurozóny a inštitúcií EÚ vyjsť v ústrety gréckym požiadavkám. Tie smerujú hlavne k voľnejším podmienkam v oblasti reforiem a kontroverzejšie aj k odpisu dlhu, ktorý vznikol na základe pôžičiek od členských štátov eurozóny a iných inštitúcií (EFSF, MMF). Obavy vyvoláva, že ak mu dostatočne nepomôže EÚ, Grécko bude hľadať záchranu inde, a to aj za cenu odklonu od západných pozícií, alebo dokonca štruktúr.

BOLESTIVÝ HOSPODÁRSKY POKLES

Nedá sa poprieť, že finančná, dlhová a hospodárska kríza doľahla na Grécko obzvlášť tvrdo. Výkon hospodárstva sa od roku 2008 prepadol o 25 % a oficiálne nemá prácu vyše štvrtina Grékov, pričom medzi mladými je nezamestnaných až polovica. Verejný dlh krajiny presahuje 175 % HDP, väčšina z toho voči inštitúciám a členským štátom eurozóny, ktoré Grécku peniaze požičali, aby ho zachránili pred bankrotom. Bolesťivý hospodársky pokles vyústil do nespokojnosti obyvateľstva, ktoré svoje nálady dalo najavo vo voľbách v januári 2015. Voľby vyhrala Syriza, socialistická strana so silným radikálnym krídlom, a následne zostavila koalíčnú vládu spoločne s pravicovou stranou ANEL, s ktorou zdieľa nenávisť voči rozpočtovej konsolidácii a reformám, ktoré požaduje EÚ.

Nevyhnutne sa to prejavilo aj na politickej úrovni v EÚ ako takej. Záchrana Grécka pred bankrotom bola sama o sebe spojená s vnútroštátnym aj medzištátnym napätím v únii. Revizionisticky ladený postoj novej gréckej vlády voči existujúcej dohode o programe pomoci a dlhom s ním spojených toto latentné trenie oživil a znásobil.

Grécka vláda sa síce 20. februára 2015 dohodla s ostatnými členskými štátmi eurozóny na pokračovaní existujúceho záchranného programu, ale rokovania o novom reformnom základe stroskotali a po vypršaní programu 30. júna 2015 je nutné začať rokovať o novom záchrannom programe odznovu. Úspech je pritom neistý a bude závisieť od vôle gréckeho ľudu zachovať spoločnú menu. Situácia vyvoláva dojem, že Grécko by mohlo hľadať pomoc inde.

STRATEGICKÁ POLOHA GRÉCKA

Na druhej strane, Grécko má čo potenciálnemu alternatívnemu záhrancovi ponúknuť a EÚ/NATO by mali, v prípade gréckeho odklonu alebo dokonca odchodu, čo stratiť. To iba utvrdzuje koncepciu geopolitickej partie šachu v Egejskom mori medzi Západom a inými mocnosťami – najmä Ruskom. Geopolitická výhoda pre výhercu v tomto prípade spočíva primárne v strategickej polohe

Grécka na juhovýchodnej hranici EÚ, ktorá je zaujímavá napríklad z vojenského hľadiska. Závisí na nej územná integrita NATO – Grécko tvorí akýsi teritoriálny most k Turecku. Netreba však zabúdať ani na vhodnú polohu krajiny pre vojenské základne v dosahu nestabilných oblastí Blízkeho východu a severnej Afriky.

Dôležitejšie však je, že práve tento región je akousi vstupnou bránou Ázie do Európy, ktorou môžu prúdiť plyn, ropa a obchodné artikly, ale aj migranti, drogy a nestabilita. V súčasnosti, samozrejme, rezonuje predovšetkým migrácia a plyn. Nestabilné Grécko by mohlo byť lákavým mostom do Európy pre nelegálnych migrantov, ktorí už aj v súčasnosti testujú schopnosť EÚ kontrolovať vlastné hranice.

V HRE JE RUSKÝ ZEMNÝ PLYN

Z hľadiska hypotetickej hry o Grécko je však zaujímavejší plyn. Kríza na Ukrajine znásobila záujem krajín EÚ o energetickú bezpečnosť a diverzifikáciu trás a zdrojov, predovšetkým zemného plynu, na ktorom sú viaceré členské štáty skoro stopercentne závislé od Ruska. Grécko by vďaka svojej polohe vedelo na jednej strane slúžiť ako „hub“, cez ktorý by mohli viesť plynovody s plynom z Kaukazu alebo Blízkeho východu, ale na druhej strane by v prípade napojenia na ruskú plynovodnú sieť dokázalo ruské postavenie na trhu s plynom posilniť, alebo prinajmenšom podržať. Rusko ponúka Grécku účasť na plynovode Turkish Stream a Grécko, napriek tlaku západných partnerov, prejavuje o tento projekt záujem. Lákadlom preň sú 2 miliardy eur, ponúkané Ruskom ako predčasná platba, ktorá by sa následne odrátala od poplatkov za prepravu plynu.

Je však minimálne otáznе, do akej miery môže Rusko skutočne v Grécku presadzovať svoju energetickú politiku. Akýkoľvek projekt plynovodu na gréckom území musí byť v súlade s legislatívou EÚ, ktorá koniec koncov zastavila aj plynovod „South Stream“. Predmetný plynovod by preto musel byť otvorený aj plynu od iných spoločností, nielen od Gazpromu. Rusko by si tak mohlo zachovať plnú kontrolu nad svojím plynovodom cez Grécko iba v extrémnom prípade gréckeho odchodu z EÚ alebo na základe, v dnešnej situácii nemysliteľnej výnimky, udelenej Európskou komisiou.

NOVÁ VLÁDA IRITUJE PARTNEROV

Pozícia Ruska v hre o Grécko nie je omnoho silnejšia ani v iných aspektoch. Preťatá väzba medzi EÚ a Gréckom by bolo veľmi náročné a bolesťivé, najviac pre samotných Grékov. Prepojenia medzi EÚ a Gréckom sú multidimenzionálne, počnúc finančným systémom, pokračujúc obchodom a končiac ľudskými väzbami a diasporou. Uvedomuje si to aj grécky predseda vlády Alexis Tsipras a chápe to aj menej radikálne orientované krídlo jeho strany. Grécke obyvateľstvo si tiež želá zostať súčasťou eurozóny – nezávisle na tom, či krajina zbankrotuje alebo nie.

Grécko je jasne
ukotvené
v západnom
svete a jeho
inštitúciách.
Krajina
jednoducho
nemá
ekvivaletne
atraktívnu
alternatívu, čo
si uvedomujú
grécki občania
aj vláda.

Ideologická orientácia Syriza, s jasným napojením na socializmus a silnými sklonmi k radikalizmu, v spojitosti s tradične dobrými vzťahmi Grécka s Ruskom, vytvára predpoklady pre zahraničnú politiku Grécka s pozitívnym náhľadom na Rusko, čo sa samozrejme prejavuje aj na intenzite vzájomných návštev. Nová vláda má tiež predispozíciu ku krokom, ktoré minimálne iritujú partnerov aj nad rámec jej prístupu k rokovaniam o záchrannom programe. Ide napríklad o schválenie novely trestného zákona dňa 17. apríla 2015, umožňujúcej prepustenie teroristu Savvasa Xirosa do domáceho väzenia. Xiros pôsobil ako člen teroristickej skupiny 17. november, známej útokmi na diplomatov, politikov a vojenských dôstojníkov. Tento krok pobúrila najmä Spojené štáty americké.

Geopolitickú orientáciu Grécka a realitu jeho situácie ale tieto kroky nemenia. Skutočné zameranie Grécka je však zrejme už aj z toho, že napriek cestám najvyšších predstaviteľov gréckej vlády do Moskvy, financie a úľavy z reformného úsilia žiada Grécko od EÚ. Intenzívne rokovania o riešení gréckej situácie prebiehajú s členskými štátmi eurozóny a príslušnými inštitúciami, nie s Ruskom, ktoré si koniec koncov pri predpokladanom poklese výkonu hospodárstva aspoň o 3 % v roku 2015 predovšetkým v dôsledku poklesu cien ropy, ale aj pod vplyvom geopolitickej nestability a sankcií, samo nemôže prílišnú štedrosť dovoliť. Navyše, navzdory špekuláciám a teplým vzťahom s Ruskom, Grécko neporušilo jednotu EÚ pri hlasovaní o sankciách voči Ruskej federácii, kde mohlo trvať na ich oslabení, alebo teoreticky mohlo využiť právo veta, čo by viedlo k ich neobnoveniu. Je zrejme, že Grécka vláda si uvedomuje, v ktorom geopolitickom bloku má svetlejšiu budúcnosť.

ZOTIERAJÚ SA DELIACE ČIARY

Hrozba skutočného odklonu Grécka od Západu a jeho začlenenie do alternatívnych štruktúr na Východe teda nie je vysoká. To však, samozrejme, neznamená, že by kríza v Grécku nemala dopad na medzinárodné vzťahy. Naštartoval sa proces, ktorý mení kontúry vzťahov a interné členenie členských štátov v rámci EÚ. Upadá deliaca línia Východ – Západ, ako aj členenie na staré a nové členské štáty. Naopak, počas krízy došlo k posilneniu deľby na severné a južné krajiny, ktorá sa však v posledných mesiacoch ďalej komplikuje. Obavy južných štátov pred víťazstvom podobných strán ako Syriza (najznámejšia z nich je strana Podemos v Španielsku) a diferenciácia hospodárskych výsledkov, keď sa predovšetkým Španiel-

sku darí reštart hospodárskeho rastu, preskupujú aj južné krídlo EÚ. Do istej miery by sa preto dalo povedať, že najnovší vývoj v EÚ zotiera tradičné deliace čiary a vnútorne tak úniu dokonca z dlhodobého hľadiska pomáha zjednocovať.

Z bilaterálneho uhla pohľadu nemožno opomenúť, že v rámci EÚ boli výrazne naštartené nemecko-grécke vzťahy. Grécky hnev sa upriamila na Nemecko ako zdanlivo najsilnejšieho podporovateľa úsporných opatrení a bolestivých reforiem. Navyše, vyjednávací taktika Grécka pri rokovaní o programe pomoci sa snažila, prinajmenšom nepriamo, prepojiť úsilie o odpustenie gréckeho dlhu so zodpovednosťou Nemecka v druhej svetovej vojne, vrátane požiadaviek o reparácie a splatenie vynútenej pôžičky od Gréckej centrálnej banky. Nemecká strana reagovala odmietavo na grécke požiadavky a celkový tón diskusie viedol k podkopaniu vzájomnej dôvery. V posledných mesiacoch sa však podarilo zmierniť rétoriku a zmeniť dynamiku vzťahov konzistentným postojom Nemecka, že v prípade záchranného programu ide o multilaterálnu záležitosť, o ktorej je nutné rokovať so všetkými členskými štátmi eurozóny a s inštitúciami EÚ/MMF.

GRÉCKO NEMÁ INÚ ALTERNATÍVU

Situácia v Grécku, najmä ako reflexia širšej hospodárskej krízy, ktorá zasiahla celú EÚ, má však aj dopady na pozíciu EÚ vo svete. Atraktivita európskych hodnôt pre iné civilizácie sa do veľkej miery odvíja od ekonomickej prosperity, ktorá sa potom s danými hodnotami dá asociovať. Napriek tomu, že EÚ zostáva oproti väčšine ostatných regiónov sveta bohatá, kríza čiastočne podkopala ideu európskeho modelu ako najlepšieho prostriedku na dosiahnutie prosperity. O to viac sa posilňuje relatívna atraktivita iných modelov – napríklad autoritarizmu v kombinácii so štátom riadeným kapitalizmom zameraným na rast, ktorý funguje v Číne. Okrem atraktivity hospodárskeho modelu utrpela aj váha EÚ vo svete, ktorá sa do veľkej miery odvíja práve od jej hospodárskej sily.

FALOŠNÁ ŠACHOVNICA V EGEJSKOM MORI?

Šachovnica teda v Egejskom mori nie je, a keď, tak falošná, kde je výherca už vopred jasný. Grécko je jasne ukotvené v západnom svete a jeho inštitúciách. Krajina jednoducho nemá ekvivaletne atraktívnu alternatívu, čo si uvedomujú grécki občania aj vláda. Rovnako je aj v záujme EÚ a NATO, aby v ich štruktúrach Grécko zostalo, a to aj v prípade bankrotu alebo odchodu z eurozóny. Akútna situácia v Grécku však prispela k zmene tradičných deliacich línií v rámci EÚ a kríza všeobecne, s jej gréckou odnožou ako najextrémnejším prípadom, oslabilu pozíciu EÚ vo svete. To sú skutočné dopady vývoja v Grécku – nie jeho odklon od Západu.

Roman Lajčiak

• Ilustračné fotografie: Shutterstock.

Medzi Slovákmi a Grékmi existovali vzťahy od nepamäti. Ich jednotlivé úlomky fascinujú vzájomnou inšpiráciou. Cyrilometodská tradícia, zapísaná v preambule našej Ústavy, je počiatkom písaných dejín Slovákov a Slovanov. Prvú knihu našej literatúry, Proglas, napísal solúnsky Grék Konštantín, sv. Cyril. Prvý občiansky zákonník Slovanov, Zakon sudnyj ljudem, bol tiež dielom vierožvestcov, ich cesta k Slovanom bola nielen politickou, kultúrnou a apoštolskou, ale aj diplomatickou misiou.

Dnes sa pri šírení tejto tradície vzájomnej blízkosti stretávame s nadšenými reakciami našich priateľov po celom Grécku, ako sme sa presvedčili počas koncertného turné slovenského spevokolu Kyrillomethodeon. Každoročné podujatia organizujeme po celej krajine, od kostolíka sv. Cyrila a Metoda v aténskej Olympijskej dedine, až po Solún, kde sme vďaka snahe nášho honorárneho konzula Konstantinosa Mavridisa otvorili Park Slovenska a umiestnili pamätnú tabuľu s nápisom, vyjadrujúcim vďaka solúnskym bratom. V aktivitách, ktoré propagujú Slovensko, budeme najbližšie pokračovať slovenským stánkom na septembrovej Medzinárodnej výstave v Solúne a takisto pripomenutím si 100. výročia prítomnosti M. R. Štefánika v Solúne pri jeho ceste na srbský front v septembri roku 1915.

List z Atén

O inšpirácii Grékom sme hovorili počas tohtoročného Medzinárodného knižného festivalu v Solúne na seminári k 200. výročiu narodenia Ľudovíta Štúra. Jeho generácia bola popri veľkomoravskej tradícii svedkom úspešného oslobodzovacieho zápasu Grékov v 19. storočí, a nie náhodou sa v jej dielach odrazil boj proti Osmanskej ríši, v prenesenom význame vyjadrujúci aktuálne túžby slovenských národovcov. Štúr, ktorý sám gréčtinu ovládal, napísal, že jazyk grécky a slovanské jazyky, a spomedzi nich najmä slovenčina a ukrajinčina, sú si najbližšie. Pritom Štúr čerpal informácie z prvej ruky aj od jedného z jeho študentov, gréckeho aristokrata Ioannisa Aristarchisa, ktorý mal byť tiež medzi účastníkmi pamätného výstupu štúrovcov na Kriváň v roku 1861.

Dnes máme na Slovensku približne tisíc gréckych študentov – samoplatcov. Študujú najmä medicínu a farmáciu v Bratislave a v Košiciach, ale aj na iných vysokých školách. Perspektíva, že v gréckych mestách budú s pribúdajúcimi rokmi desiatky absolventov našich univerzít, je výborný základ pre budúce vzťahy, o čom sa presvedčame na každoročných stretnutiach s nimi.

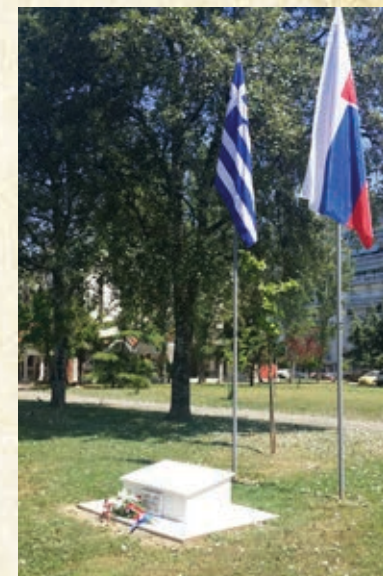
O málo krajinách Slováci vedia toľko ako o Grécku. Obrovskú prácu pri priblížení starovekej Hellady Slovákom urobil svojimi knižkami Vojtech Zamarovský. Jeho celoživotné dielo ocenilo Grécko udelením titulu „Veľvyslanec helenizmu“. Slovenskí turisti, pre ktorých je Grécko jednou z najobľúbenejších letných destinácií, vyhľadávajú okrem štandardných prímorských letovísk stále viac práve historické pamiatky. Po otvorení priameho leteckého spojenia medzi Bratislavou a Aténami od apríla tohto roka majú ďalšiu možnosť cestovania, od ktorej čakáme aj zvýšenie počtu gréckych turistov pod Tatrami, či inde na Slovensku.

Najčastejšie opakovaným slovom v Grécku je už šesť rokov „kríza“. Tretinový prepád ekonomiky i príjmov sa dotkol všetkých, ale až teraz sa objavuje pocit depresie, Grékom tak cudzí. Pohľady na zatvorené obchody nemiznú z ulíc Atén či iných miest, štandardné obrázky z gréckych taverien a kaviarní sú zriedkavejšie. Následky súčasnej situácie bude krajina prekonávať dlho, a to aj napriek solidarite, ktorú jej Európa, aj vďaka podielu Grécka na jej vlastnej identite, prejavuje.

Navzdory kríze je pozoruhodné, že tradičný grécky duch podnikavosti neustáva a vyhľadáva nové príležitosti. Slovensko patrí medzi ne, čo podporujeme našou účasťou na množstve podujatí, výstav a veľtrhov obchodného charakteru, ako aj na spoločných návštevách veľvyslancov krajín V4 v gréckych regiónoch, kde nikdy nevynecháme miestne obchodné komory. Vlni obrát nášho dvojstranného obchodu vzrástol o 25 %, najmä vďaka zvýšeniu slovenského vývozu. Okrem produkcie automobiliek a elektrotechnického priemyslu sú príležitosti pre umiestnenie ďalšej produkcie slovenských podnikov, najmä pre potreby gréckeho poľnohospodárstva a turistického priemyslu.

Slovo diplomacia, rovnako ako názov Európa, pochádzajú z gréčtiny. Prechádzajúc pod Akropolou možno pocítiť spojenie Grécka ako rodiska demokracie a Európy, ktorá demokraciu prijala za svoj základný princíp. Na jej úpätí, v priestoroch starogréckej agory sa totiž symbolicky nachádza miesto, kde Slovensko spolu s ďalšími deviatimi krajinami v apríli roku 2003 podpísalo Zmluvu o pristúpení k Európskej únii. Teda aj v dnešných časoch vytvárame momenty, ktoré nás spájajú a budú spájať v budúcnosti.

Peter Michalko, veľvyslanec SR v Helénskej republike

- Hore: Park Slovenska v Solúne v blízkosti chrámu sv. Cyrila a Metoda;
- Dole zľava doprava: dvojkríž z 9.-10. storočia v krypte chrámu sv. Demetria v Solúne, ktorý navštevovali aj sv. Cyril a Metod; diskusné podujatie k 200. výročiu narodenia Ľudovíta Štúra na tému Grécky vplyv v slovenskej literatúre počas Medzinárodného knižného festivalu v Solúne v máji 2015; Akropola; sadenie stromčekov v Parku Slovenska v Solúne.

Foto: archív P.M.

Výmena na postoch štátnych tajomníkov

Miesto pre dvoch

Úlohou štátneho tajomníka je zastupovať ministra v čase jeho neprítomnosti na domácich a zahraničných fórach. Rezort diplomacie ich má hneď dvoch – do kompetencie prvého spadajú otázky bezpečnosti, ekonomickej diplomacie, rozvojovej pomoci, aj reformy bezpečnostného sektora; druhý sa prioritne venuje témam, ktoré súvisia s európskou agendou a prípravami na SK PRES 2016.

Rok 2015 bol, je a bude v rezorte diplomacie pohnutým z rôznych dôvodov: za všetky spomeňme aspoň krízu na Ukrajine, aktívne predsedníctvo vo V4, pomerne ambiciózne plány v rámci Európskeho roka rozvoja (písali sme o ňom na tomto mieste v minulom čísle), vrcholiace prípravy na predsedníctvo SR v Rade EÚ, a v neposlednom rade aj pre striedanie na postoch oboch štátnych tajomníkov – Petra Buriana, ktorý sa 1. mája stal osobitným predstaviteľom EÚ pre Strednú Áziu, nahradil doterajší veľvyslanec SR v Nemecku Igor Slobodník, a Peter Javorčík si vymenil funkciu s našim veľvyslancom na

Stálom zastúpení v Bruseli Ivanom Korčekom. Využili sme príležitosť na bilančný rozhovor s oboma odchádzajúcimi štátnymi tajomníkmi.

SVET A MY: Do funkcie štátneho tajomníka MZVaEZ SR vás vymenovali bezprostredne po vytvorení vlády v apríli 2012. Sú to teda viac než tri roky, ideálny čas na bilancovanie. Spomeniete si, s akými predstavami ste nastupovali do funkcie?

P. Burian: Mojou ambíciou bolo plne podporiť ministra Lajčáka v jeho snahe o navrátenie pokoja a pracovnej pohody do radov našej zahraničnej služby, o aktivizáciu práce rezortu vo všetkých prioritných smeroch a upevnenie postavenia Slovenska na medzinárodnej scéne ako spoľahlivého a angažovaného partnera. Myslím si, že sa nášmu tímu pod jeho vedením podarilo vytvoriť fungujúci systém práce našej ekonomickej diplomacie, obnoviť funkčnosť a kredibilitu mechanizmov rozvojovej spolupráce, a v neposlednom rade, aktivizovať prácu našej diplomacie na multilaterálnych fórach. Vo výraznej miere sme posilnili bilaterálnu

spoluprácu s kľúčovými partnermi, ale i s krajinami, ktoré sú perspektívnymi destináciami pre náš export a ekonomickú spoluprácu. Ako príklad uvediem Spojené arabské emiráty, Saudskú Arábiu, Vietnam, Kolumbiu, či Srí Lanku.

P. Javorčík: Do funkcie som prišiel po jedennástich rokoch pôsobenia v Bruseli, so skúsenosťami zástupcu stáleho predstaviteľa SR pri EÚ a predtým člena kabinetu slovenského eurokomisára. Prvým krokom bolo nabehnúť na systém práce ministerstva, ktorá má viaceré špecifické rozmery, napríklad komunikáciu dovnútra ministerstva, vo vzťahu k rezortným kolegom či vonkajším aktérom. Mojou hlavnou víziou bolo posilniť európsky rozmer ministerstva, ako aj začať s prípravami na slovenské predsedníctvo v Rade EÚ. Tie sme spustili prakticky okamžite a už v lete 2012 sme nastavili rámec cieľov a postupných krokov, ktoré priebežne uskutočňujeme.

SVET A MY: Absolvovali ste množstvo bilaterálnych a multilaterálnych stretnutí, vystupovali na európskych i globálnych

• Na fotografii vľavo štátny tajomník MZVaEZ SR Peter Burian, vpravo štátny tajomník Peter Javorčík.

fórach. Ktoré z nich vám utkvelo v pamäti najviac a čím?

P. Burian: Je to zasadnutie Bezpečnostnej rady OSN 28. apríla 2014, kde sa prijímala historicky prvá samostatná rezolúcia o význame reformy bezpečnostného sektora pre postkonfliktnú stabilizáciu krajín a udržanie mieru a stability vo svete (číslo 2151). Táto rezolúcia bola zhodnotením dlhodobého angažovania sa našej diplomacie v tejto téme. Pre mňa účasť na tomto zasadnutí a vystúpenie na pôde BR OSN bolo aj určitým osobným zadosťučinením, keďže som bol pri zrode tejto našej iniciatívy počas pôsobenia v Bezpečnostnej rade OSN v rokoch 2006 – 2007.

P. Javorčík: Nepochybne sú to rokovania o viacročnom rozpočte EÚ, o tzv. finančnej perspektíve zo začiatku roka 2013, a osobitne vtedajší februárový summit únie. Počas nepretržitých dvojdnových rokovaní jednotlivé štáty obhajovali svoje záujmy, riešili citlivé záležitosti a pokúšali sa o spoločnú politickú dohodu. V rámci nich sa konalo aj viacero rokovaní vo formáte V4-ky, s predsedom Európskej rady či Európskej komisie. Slovensko podľa mňa zohralo konštruktívnu úlohu a uspelo. Dosiahli sme politickú dohodu a dostali do nej pre nás dôležité body.

SVET A MY: Hovorí sa, že diplomacia je umenie možného. Podarilo sa slovenskej diplomacii aj niečo, čo iní považovali skôr za nemožné?

P. Burian: Téma reformy bezpečnostného sektora (Security Sector Reform – SSR) je, bez zveličovania, práve našou zásluhou pevne etablovaná nielen na pôde OSN, ale aj regionálnych organizácií. Žiadna diskusia o tejto téme sa nezaobíde bez našej účasti a bez odkazu na našu úlohu pri jej rozvíjaní. SSR má jednoznačne slovenskú pečať.

P. Javorčík: Povedal by som, že dohoda EÚ na klimaticko-energetickom balíčku v októbri minulého roka, keď pozície členských štátov boli veľmi rozdielne. Na jednej strane krajiny V4, Bulharsko a Rumunsko, na opačnom konci názorového spektra napríklad severské krajiny. Skrátka, na základe východiskových postojov bolo ťažké predstaviť si dosiahnutie kompromisu. Slovensku ako predsedníckej krajine V4 sa však podarilo koordinovať, komunikovať a napokon navrhnúť kompromisné riešenia, ktoré prispeli k zblíženiu pozícií a dosiahnutiu celkovej dohody v tejto komplexnej, citlivej otázke.

SVET A MY: Pri odpočte 100 najdôležitejších výsledkov vlády SR v zahraničnopolitickej oblasti premiér Robert Fico spomenul fakt, že Slovensko je dôveryhodný a rešpektovaný partner v EÚ i na medzinárodnej scéne. S akým konkrétnym prejavom tejto dôvery a rešpektu ste sa stretli vy osobne?

P. Burian: Názory Slovenska na vývoj v rôznych častiach sveta, ale predovšetkým na západnom Balkáne, Ukrajine, či v iných krajinách nášho susedstva, ale aj v mnohých globálnych témach, sú vnímané s rešpektom a dôverou práve preto, že sú vždy vyvážené a podopreté našimi transformačnými a historickými skúsenosťami. Sila našich argumentov a názorov spočíva však i v tom, že dôsledne a zásadne vychádzame z princípov medzinárodného práva. Prejavom takejto dôvery a rešpektu je aj uplatnenie našich diplomatov na vysokých postoch v medzinárodných organizáciách.

P. Javorčík: Pozitívny obraz Slovenska sa budoval dlhobojšie a postupne. Dnes odráža to, čo sa nám podarilo dosiahnuť v prístupovom procese a počas jedenástich rokov členstva v EÚ. Zároveň však ide o silný záväzok, na ktorom treba kontinuálne pracovať v každodenných kontaktoch s partnermi, európskymi a medzinárodnými inštitúciami. Konkrétnych príkladov dôvery a rešpektu je viac. Za všetky spomeniem aspoň silné portfólio v Európskej komisii, navyše, už druhýkrát spojené s podpredsedníckym postom.

SVET A MY: Ako by ste porovnali dnešný stav rezortu diplomacie s tým spred troch rokov, keď ste nastupovali do funkcie štátneho tajomníka?

P. Burian: Rezort diplomacie nebol, mierne povedané, v najlepšom stave. S takým hodnotením som sa vtedy stretával nielen zo strany kolegov, ale i diplomatického zboru. Dnes je podľa môjho názoru naša diplomacia stabilizovaná a požíva náležitý rešpekt všetkých domácich aj zahraničných partnerov. Nehovorím, že nie je čo zlepšovať, ale na tomto základe sa dá do budúcnosti ďalej dobre stavať. Tento stav sa podarilo dosiahnuť aj napriek dlhodobému „ut'ahovaniu opaskov“ a úsporným opatreniam, ktoré náš rezort uskutočnil bez toho, aby sa to zásadnejšie odrazilo na kvalite jeho práce. V budúcich rokoch však podľa mňa bude nevyhnutné do rezortu diplomacie znovu viac investovať.

• V spoločnom rozhovore s ministrom Miroslavom Lajčákom.

P. Javorčík: Potrebné bolo obnoviť dôležitosť európskej agendy vrátane vytvorenia samostatnej sekcie pre európske záležitosti, ktorá bola akousi popoluškou v štruktúre ministerstva. Túto dimenziu sa podarilo podčiarknuť a posilniť, a to aj vďaka mladým ľuďom, ktorí nastúpili na ministerstvo, prejavili skutočný záujem o túto komplexnú agendu a osvedčili sa. V neposlednom rade, v rámci európskej agendy sa postupne vykrystalizovala samostatná sekcia, ktorá sa takpovediac nonstop venuje príprave na naše budúročné predsedníctvo v Rade EÚ.

SVET A MY: Čo vám uplynulé tri roky priniesli osobnostne, teda nad rámec profesionálneho života?

P. Burian: Patrili k najbohatším a najintenzívnejším v mojom profesionálnom živote. Získal som nové skúsenosti a rozhľad v nových oblastiach a témach, ktoré mi dnes umožňujú efektívne pôsobiť aj v súčasnej náročnej a medzinárodne mimoriadne exponovanej pozícii osobitného predstaviteľa EÚ pre Strednú Áziu.

P. Javorčík: Cítim sa obohatený nielen o profesionálne stretnutia, skúsenosti, poznatky, ale prirodzene aj o ľudský rozmer práce, vrátane toho, že som obklopený mnohými dynamickými, kreatívnymi ľuďmi s vysokým nasadením. Časté stretnutia s verejnosťou mi zasa neustále pripomínajú, aké dôležité je investovať do bezprostrednej komunikácie o európskych témach priamo s občanmi.

SVET A MY: Kde by ste chceli vidieť slovenskú diplomáciu v horizonte piatich rokov, v roku 2020?

P. Burian: Minimálne v tom stave a na tom mieste, ktoré zaujíma dnes.

P. Javorčík: Rezort diplomacie je vnímaný ako jeden z najkvalitnejších rezortov. Budem rád, keď tento trend bude silnieť a keď budeme atraktívne miesto pre súčasných i nádejných mladých diplomatov.

Životaschopný formát V4+

Formát V4+ sa plne osvedčil ako vhodná platforma na tlmočenie názorov a postojov k aktuálnym zahraničnopolitickým témam z pohľadu krajín strednej Európy.

• Foto: Pred tlačovou konferenciou V4 + Východné Partnerstvo, 14. mája 2015.

Vyšehradská skupina (V4) je medzinárodne rešpektovaná a efektívna regionálna štruktúra. Mnohí významní hráči európskej a globálnej politiky prejavujú záujem nadviazať s krajinami V4 priamy dialóg. Oproti iným regionálnym zoskupeniam (BENELUX, Severská rada) spoluprácu v rámci skupiny nezaťažujú byrokratické mechanizmy, čo nám umožňuje flexibilne pôsobiť aj smerom navonok.

Formát V4+ vznikol pred niekoľkými rokmi s cieľom postupne rozširovať horizonty spolupráce s externými partnermi. Posilňovanie tejto iniciatívy je aj jedným z cieľov súčasného predsedníctva Slovenskej republiky vo V4. V rámci rozšíreného formátu možno rozlíšiť najmenej tri rôzne kategórie partnerov. V prvom rade sú to pravidelné ročné schôdzky s krajinami prioritného záujmu V4: západný Balkán, Východné partnerstvo, Severská rada a pobaltské krajiny (NB8). Politický dialóg nadviazala V4 aj so strategickými partnermi z Európskej únie a európskeho susedstva. Do tejto kategórie možno zaradiť aktivity, ktoré slovenské predsedníctvo iniciovalo vo vzťahu k Nemecku, Francúzsku, Veľkej Británii, Turecku, či Švajčiarsku. A napokon, V4 udržiava pravidelné kontakty s vybranými globálnymi partnermi (USA, Japonsko, Kórejská republika), ktorí krajiny V4 väčšinou vnímajú ako jeden ucelený región.

KOORDINÁCIA REGIONÁLNYCH ZOSKUPENÍ

Koncom októbra 2014 bola Bratislava dejiskom v poradí už šiestej ministerskej schôdzky krajín V4 a západného Balkánu. Krajiny V4 vyslovili plnú podporu integrácii balkánskych krajín do EÚ i NATO v strednodobom horizonte. Balkánski partneri vnímajú V4 ako model úspešnej regionálnej spolupráce a práve v Bratislave dosiahli politický konsenzus o vytvorení spoločného nástroja na podporu občianskych aktivít podľa vzoru Medzinárodného vyšehradského fondu. Už v najbližších týždňoch má byť podpísaná zakladajúca zmluva o zriadení Západobalkánskeho fondu so sídlom v albánskej Tirane.

Slovenské predsedníctvo nadviazalo na úspešný dialóg so severskými a baltickými štátmi, ktorý V4 rozvíja od roku 2013. V marci tohto roka sme v atraktívnom prostredí Vysokých Tatier zorganizovali v poradí už tretie ministerské stretnutie V4 + NB8. Hlavnými témami rokovania boli energetická bezpečnosť, susedská politika EÚ, Ukrajina a boj proti terorizmu. Podpredseda vlády a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslav Lajčák po skončení podujatia zdôraznil životaschopnosť a efektívnosť tohto jedinečného formátu, ktorý umožňuje koordinovať postoje krajín z troch regionálnych zoskupení. Slovensko a Dánsko, ako spolupredsedovia stretnutia, pripravili spoločné písomné vyhlásenie. Ďalšie spoločné podujatie V4 + NB8 má v roku 2016 zorganizovať Lotyšsko.

SPOLOČNÁ PRÍPRAVA NA SUMMIT EÚ

V polovici mája 2015 sa v Bratislave stretli ministri zahraničných vecí krajín V4 a Východného partnerstva na už šiestej pravidelnej schôdzke od roku 2010. Hostami podujatia boli aj ministri zahraničných vecí Lotyšska (predsedníčka krajina EÚ), Švédska, Rumunska, vysoká predstaviteľka EÚ pre bezpečnostnú politiku a zahraničné veci Federica Mogherini a komisár EÚ pre susedskú politiku a rozširovanie Johannes Hahn. Schôdzka bola vhodne načasovaná, keďže poskytla ministrom možnosť prerokovať prípravu na blížiaci sa summit EÚ v lotyšskej Rige. Krajiny V4 v prijatom spoločnom vyhlásení potvrdili ambiciózne postoje k asociačnej agende a zdôraznili potrebu reforiem ako dôležitej súčasti modernizačného procesu v partnerských krajinách.

AKTUÁLNE O POLITIKE A ENERGETIKE

Koncom októbra 2014 pricestoval do Bratislavy aj minister zahraničných vecí Spojeného kráľovstva Philip Hammond, aby si s partnermi z V4 vymenil názory na aktuálne medzinárodné otázky. Spolupráca V4 a Spojeného kráľovstva pokračovala v ďalších mesiacoch expertnými konzultáciami k vybraným témam, okrem iného energetike, inovačnej politike, či príprave obchodnej dohody medzi EÚ a USA (TTIP).

Slovenské predsedníctvo nadviazalo na pravidelný politický dialóg V4 a Nemeckej spolkovej republiky. V marci 2015 prijal pozvanie do Bratislavy spolkový minister zahraničných vecí Frank-Walter Steinmeier. Hlavnou témou stretnutia s partnermi z V4 bol vývoj na Ukrajine a vo Východnom partnerstve v kontexte summitu EÚ v Rige. Ministri neobišli ani integráciu krajín západného Balkánu, energetickú bezpečnosť a klimatickú politiku. Nemecká strana naznačila záujem spolupracovať s V4 na aktivitách vo vzťahu k Ukrajine.

Na okraj ministerského zasadnutia NATO v tureckej Antalyi v máji 2015 sa ministri zahraničných vecí krajín V4 stretli na separátnom rokovaní s tureckým partnerom Mevlütom Çavuşoğluom. Zhodli sa, že medzi témy spoločného záujmu V4 a Turecka patrí najmä energetika a ekonomika.

Slovenské predsedníctvo iniciovalo v júli 2014 vôbec prvé oficiálne stretnutie vo formáte ministrov zahraničných vecí z V4 a Kórejskej republiky. Konkrétnym výsledkom stretnutia bol finančný príspevok kórejskej

strany vo výške 336 000 eur na podporu 7 projektov Medzinárodného vyšehradského fondu so zameraním na západný Balkán.

UKRAJINA – SPOLOČNÉ AKTIVITY V4

Agendu V4 už dlhší čas ovplyvňujú udalosti na Ukrajine, preto sa slovenské predsedníctvo sústredilo na zefektívnenie koordinácie aktivít V4 voči nášmu východnému susedovi. Ministri zahraničných vecí krajín V4 počas spoločnej návštevy Kyjeva v decembri 2014 vyjadrili odhodlanie poskytovať predovšetkým praktickú pomoc a odovzdávať vlastné skúsenosti z reformných a integračných procesov. Slovenské predsedníctvo iniciovalo sériu tematických okrúhlych stolov s ukrajinskými partnermi so zameraním na jednotlivé oblasti reformnej agendy. V apríli 2015 sa v Černigove konalo prvé spoločné podujatie medzi V4 a Ukrajinou k téme decentralizácie a reformy verejnej správy. Ďalšie spoločné podujatie bude zamerané na zvyšovanie efektivity v sektore energetiky.

Predsedovia vlád krajín V4 rokovali v decembri 2014 v Bratislave s prezidentom Švajčiarskej konfederácie Didierom Burkhalterom. Zhodli sa v názore, že jestvuje priestor rozvíjať spoluprácu nielen na politickej, ale aj expertnej úrovni v oblastiach, ako sú investície, inovácie, veda, výskum, cestovný ruch, či európska agenda.

Na summit predsedov vlád, ktorý sa uskutočnil na záver slovenského predsedníctva v júni 2015, bol ako čestný hosť pozvaný prezident Francúzskej republiky François Hollande. Témami rozhovorov boli okrem iného príprava na 21. svetovú klimatickú konferenciu v decembri 2015 v Paríži, spoločná bezpečnostná a obranná politika v rámci Európskej únie, ale aj ekonomické témy, ako podpora rastu či boj proti nezamestnanosti.

Záverom možno konštatovať, že formát V4+ sa plne osvedčil ako vhodná platforma na tlmočenie názorov a postojov k aktuálnym zahraničnopolitickým témam z pohľadu krajín strednej Európy. Vzhľadom na existujúci konsenzus medzi krajinami V4, že v budúcnosti by sa už skupina nemala formálne rozširovať o ďalších členov, formát V4+ umožní flexibilne a podľa potrieb komunikovať a rozvíjať spoluprácu s partnermi, ktorí o to prejavia záujem.

Peter Kormúth
Foto: Tomáš Bokor

• Prvé foto zhora:
Tlačová konferencia po stretnutí V4 a NB8, 12. marca 2015.

• Druhé foto zhora:
Na rokovaní ministrov zahraničných vecí V4 a západného Balkánu sa zúčastnila vysoká predstaviteľka EÚ pre bezpečnostnú politiku a zahraničné veci Federica Mogherini, 31. októbra 2014.

• Dole vľavo:
Rokovanie ministrov zahraničných vecí V4 a západného Balkánu, 31. októbra 2014.

• Dole vpravo: Tlačová konferencia zástupcov rezortov diplomacií členských krajín V4 a ministra zahraničných vecí Kórejskej republiky Jun Bjung-se, 17. júla 2014.

Energetická únia

najvýznamnejší transformačný počin

Začiatkom tohto roka na pôde Európskej komisie uzrela svetlo sveta stratégia EÚ na vytvorenie Energetickej únie. Ide o ambiciózny projekt, ktorý je dôležitý najmä z hľadiska nevyhnutnej potreby transformácie európskej energetiky a skorej odpovede na nové výzvy súčasného vývoja, tak v oblasti energetiky, ako aj klimatických zmien. Spolu s jeho budúcim skutočným sa vynára množstvo otázok – na niektoré z nich, ktoré by mohli zaujímať našich čitateľov – odpovedal predkladateľ projektu Energetickej únie – podpredseda Európskej komisie Maroš Šefčovič.

• Portrét a ilustračné fotografie:
EC Audiovisual Services.

O energetickej bezpečnosti a udržateľnosti sa viedli dlhé roky diskusie na odbornej, politickej úrovni. Vo februári ste predstavili ambiciózny a konkrétny projekt Energetickej únie. Je Energetická únia reakciou na rusko-ukrajinský konflikt, alebo projekt reaguje na potrebu udržateľnosti energetiky a energetickej bezpečnosti v širšom kontexte? Prečo je potrebné vytvárať Energetickú úniu? ŠEFČOVIČ: V prvom rade nás tlačí ekonomická nutnosť, zachovanie konkurencieschopnosti Európy so zvyškom sveta, zachovanie sociálnych štandardov a zároveň otázky bezpečnosti. Projektom Energetickej únie reagujeme na nedostatky celkového energetického systému v Európe. Ten bol, a do veľkej miery ešte stále je, poznačený netransparentnými medzištátnymi dohodami, nedostatkom solidarity pri výpadkoch energie, nespokojnosťami energetickými tržmi v členských štátoch, malým dôrazom na energetickú účinnosť, slabou podporou obnoviteľných zdrojov, či nekoordinovaným prístupom k výskumu a inováciám v energetike. Všetky tieto faktory sa podpisujú pod našu energetickú bezpečnosť a zvyšujú ceny energií pre koncových spotrebiteľov. Kríza na Ukrajine posilnila politické momentum a sme radi, že taký obsiahly projekt, akým je Energetická únia, má výraznú politickú podporu zo strany politikov, priemyslu, mimovládnych organizácií a existuje úplná zhoda v tom, aby sme sa transformáciou energetického systému Európy zaoberali na európskej úrovni.

Energetická bezpečnosť a diverzifikácia. Veľa sa hovorí o výhodnosti či nevýhodnosti rôznych konkrétnych projektov plynovodov – od Southstreamu cez Eastring... Ako by mala vyzeráť „zemepisná mapa tranzitu plynu“, aby krajiny únie mali naplnené svoje potreby? Aké miesto by na nej mal zaberáť ruský plyn a skvapalnený zemný plyn zo zámoria?

ŠEFČOVIČ: V rámci diverzifikácie podporujeme dokončenie cezhraničných plynových prepojení a snažíme sa udržiavať a zlepšovať vzťahy s terajšími aj potenciálnymi dodávateľmi plynu, no rozhodnutia o dodávateľoch a trasách tranzi-

tu plynu sú na členských štátoch Európskej únie a zúčastnených energetických spoločnostiach. Verím, že správne trhové podmienky, likvidita na trhoch s plynom, transparentnosť a dokončený vnútorný trh s energiou prispejú nielen k bezpečnosti našich dodávok, ale aj zabezpečia ich čo najekonomickejšie využitie.

S ohľadom na to, koľko energie budeme potrebovať a aký podiel budú mať obnoviteľné zdroje energie na našom energetickom mixe, možno predpokladať, že spotreba plynu sa do roku 2030 zníži. Určite však naďalej zostane veľmi vysoká, lebo nahradí napríklad uhlie, keďže plyn je s ohľadom na CO₂ čistejší zdroj energie. Takže Rusko naďalej zostane veľmi významným partnerom a bude aj v záujme dodávateľov a odberateľov mať s ním dobré vzťahy. Pre ruský plyn je tu existujúca infraštruktúra, dopyt a my ho vítame ako súčasť nášho energetického mixu v rámci transparentnosti, trhovej súťaže a efektívnej regulácie. Pokiaľ ide o LNG (skvapalnený zemný plyn) z USA, budeme sa usilovať, aby sa postupne odstraňovali obmedzenia, ktoré Kongres v minulosti uvalil práve na vývoz plynu zo Spojených štátov. Vývoj je v tomto smere zatiaľ pozitívny. Došlo k udeľniu viacerých licencií, ktoré umožňujú americkým spoločnostiam vyvážať desiatky miliárd kubických metrov plynu do tretích krajín. Domnievame sa, že USA by sa postupne mohli stať jedným z významných vývozcov skvapalneného zemného plynu práve aj do EÚ.

Diverzifikácia sa týka nielen zemepisnej mapy, ale aj druhov zdrojov. Každá krajina má, najmä na základe štruktúry priemyslu, iné potreby a iné predstavy o energetickom mixe. Aký by mal byť podľa vás ten správny mix Slovenska? Je v tom balíku aj jadrová energia?

ŠEFČOVIČ: Energetický mix je výsadou členských štátov, teda aj Slovenska. Členské krajiny sa však zároveň zaviazali k viacerým záväzným limitom na úrovni EÚ, napríklad v oblasti vzájomného elektrického prepojenia, podielu obnoviteľných zdrojov na výrobe energie, znižovania emisií a podobne. Tieto klimatické a energetické ciele musíme plniť bez ohľadu na to, aký energetický mix sa v danej krajine uplatňuje.

Polovica štátov EÚ používa jadrovú energiu na výrobu elektriny, ktorá predstavuje 30 % elektriny v EÚ a približne 50 % našej elektriny, produkovanej z nízkouhlíkových zdrojov. Tým jadrová energia prispieva k bezpečnosti a diverzifikácii dodávok a taktiež k dekarbonizácii výroby energie. Pre nás je podstatné, aby tie krajiny, ktoré sú viac naklonené jadrovej energetike, ju používali v súlade s najvyššími bezpečnostnými štandardami v oblasti jadrovej bezpečnosti, ochrany pred žiarením a nakladania s jadrovým odpadom.

Jednou z piatich dimenzií, na ktorých je postavený projekt Energetickej únie, je vnútorný energetický trh bez technických a regulačných bariér. Ako to bude v praxi, povedzme, na trhu s elektrickou energiou – smeruje vývoj k vytvoreniu jednotného trhu s elektrinou? Dôjde k prepojeniu elektrizačných sústav a výmene, dopĺňaniu kapacít, skrátka k voľnému cezhraničnému toku energií?

ŠEĽČOVIČ: Jedným z piatich kľúčových cieľov Energetickej únie je riešiť nedostatok fyzických pripojení, aby mohlo dochádzať k obchodovaniu, výmene a dopĺňaniu elektrických kapacít naprieč Európou. Až 12 členských krajín EÚ nemá ani minimálne prepojenie s ostatnými členskými krajinami, t.j. ani 10 % ich elektrickej energie nie je schopné prejsť hranicami. Podľa našich prepočtov, len dostatočným prepojením energetických sietí by sme mohli ušetriť až 40 miliárd eur ročne.

Preto v rámci Energetickej únie bol do roku 2020 stanovený cieľ pre minimálne medzisústatné prepojenie na úrovni 10 % z inštalovanej kapacity na výrobu elektriny, a dokonca už v budúcom roku chceme predložiť správu na dosiahnutie úrovne 15 % do roku 2030. O tento cieľ sa budeme primárne usilovať cez tzv. Nástroj na prepojenie Európy, v rámci ktorého identifikujeme najdôležitejšie projekty z pohľadu vytvorenia jednotného trhu s energiou.

Ruka v ruke s výhodami jednotného trhu kráčajú nevýhody. Ako sa dá zabrániť deformácii trhového prostredia, zmene cenotvorby či znevýhodneniu niektorých krajín? Aké sú reakcie krajín a energetických spoločností na predstavu o jednotnom trhu s energiou? Ako to bude so zavedením jednotného dohľadu nad vnútorným trhom EÚ s energiami, keď niektoré krajiny, vrátane Slovenska, požadujú možnosť zachovať si potrebné prvky regulácie samostatne?

ŠEĽČOVIČ: V súčasnosti sa producenti elektriny stretávajú s problémom, že ich kapacity často nie sú využité, nakoľko produkujú elektrinu ako doplnok k obnoviteľným zdrojom energie, čiže veľmi striedavo. Tým sú nútení prijať straty a niekedy predčasne zatvoriť aj elektrárne. Odberatelia elektriny zasa platia vyššie ceny kvôli nedostatočnej prepojenosti medzi členskými štátmi, zastaranej infraštruktúre, malej trhovej súťaži v určitých štátoch a oblastiach a kvôli vysokým daniam a poplatkom, ktoré sa premietajú do koncových cien energií.

Preto musíme nájsť riešenie, ktoré bude zlučiteľné s cieľmi Energetickej únie, najmä zaistiť fungujúci vnútorný energetický trh s efektívnymi investičnými signálmi. Riešenie, ktoré umožní veľké cezhraničné toky energií a zároveň zlepšiť reguláciu tohto prostredia.

Ako jeden z cieľov Energetickej únie ste v istom rozhovore spomenuli zníženie cien energií pre koncového spotrebiteľa. Slovenské podniky a domácnosti však spotrebúvajú dvakrát toľko energie, ako je priemer v EÚ, no súčasne zarábajú iba tri štvrtiny priemerného príjmu v únii, pričom prípad Slovenska nie je ojedinelý. Ako sa dá znížiť cena v súčasnej situácii, keď do energetickej bezpečnosti je potrebné predovšetkým investovať cez budovanie nových koridorov, diverzifikáciu zdrojov?

ŠEĽČOVIČ: Je pravda, že celková energetická intenzita na Slovensku predstavuje dvojnásobok európskeho priemeru. Je to spôsobené najmä energeticky intenzívnym hospodárstvom, ale tiež dedičstvom, ako sú napríklad energeticky neefektívne budovy. Vo všeobecnosti sa zníženie celkovej spotreby cez energetickú efektívnosť a renováciu budov považuje za najľahší a najspoľahlivejší spôsob, ako znížiť ceny energií pre domácnosti. Energetická únia, tak ako je koncipovaná, však svojimi

15 akčnými bodmi, ktorými sa má zabezpečiť celková transformácia energetického systému Európy, smeruje práve k väčšej konkurencieschopnosti cien energií.

Analytici vidia paralely medzi projektom Energetickej únie a Európskym spoločenstvom pre uhlie a oceľ. Na jeho základe dnes stojí EÚ, ktorá práve prechádza krízou identity – v europarlamente sa čoraz výrazne presadzujú euroskeptici, o budúcnosti EÚ pochybuje aj Veľká Británia, postoje Grécka sú ešte radikálnejšie. Čo bude znamenať – politicky – úspech resp. neúspech projektu Energetickej únie pre budúcnosť EÚ? Povedie únia v rámci únie k posilneniu európskej dvadsaťosmičky?

ŠEĽČOVIČ: K realizácii Energetickej únie bude potrebná aktivita všetkých zúčastnených strán, od občanov, cez priemysel, podnikateľov, až po najvyššie politické špičky, nakoľko transformácia energetického systému Európy nebude len zložitý, ale aj bolestivý proces. Súčasná situácia nie je ďalej trvalo udržateľná. Budeme musieť zmeniť veľa nariadení, navrhnuť úplne nový dizajn trhu s elektrinou, revidovať smernicu o bezpečnosti dodávok plynu, vypracovať stratégiu skvapalneného zemného plynu pre Európsku úniu, a mnohé ďalšie.

Legislatívny proces je naplánovaný na tri roky a je jasné, že o niektorých návrhoch budeme viesť dlhé diskusie. Bol by som veľmi rád, keby sa základný rámec Energetickej únie podarilo zaviesť do piatich rokov, do skončenia mandátu tejto Komisie. Politická vôľa tu je – potvrdili ju všetky členské štáty na Európskej rade v marci tohto roku.

V súčasnosti sa zúčastňujem na dialógu o Energetickej únii vo všetkých členských štátoch, ktorým prezentujem našu prvotnú analýzu Energetickej únie. Záujem o diskusiu je obrovský. Preto si dovoľím povedať, že Energetická únia je projekt, ktorému istým spôsobom rozumie každý, a to najmä práve pre otázky energetickej bezpečnosti a cien energií.

Verím však, že nielen Energetická únia, ale aj ďalšie zo zoznamu desiatich priorít Európskej komisie, akými sú napríklad vytvorenie jednotného digitálneho trhu, investičný plán, lepšia regulácia, posilnia vieru občanov v Európsku úniu.

Ludmila Balogová, Tomáš Borec

O krok bližšie k programu Tria

• Foto hore:
Na 18-mesačný
program Tria nadviaže
špecifický program
polročného slovenské-
ho predsedníctva.

Začiatkom júna štátny tajomník MZVaEZ Peter Javorčík hostil partnerov z Holandska a Malty. Išlo už o v poradí štvrté politické konzultácie týkajúce sa predsedníckych príprav. Prvýkrát sa však hovorilo o tom, ako bude vyzerat' spoločný program nášho predsedníckeho Tria. V rámci neho bude Slovensko predsedat' Rade EÚ v druhom polroku 2016. Pôjde o naše historicky prvé predsedníctvo.

Jednotliví členovia Tria – Holandsko, Slovensko a Malta – budú predsedat' Rade EÚ reprezentujúcej 28 členských štátov postupne od 1. januára 2016 do 30. júna 2017. Hlavný prínos takejto spolupráce spočíva v hladšej kontinuite medzi jednotlivými predsedníctvami. Obrazne povedané, aby sa veľká európska loď každých šesť mesiacov neotočila iným smerom podľa toho, kto je jej kapitánom.

„Polročné predsedníctvo je pomerne krátky čas na výrazný posun niektorých návrhov zo strany Európskej komisie,“ hovorí štátny tajomník Peter Javorčík a naše Trio vníma ako „zaujímavo vyskladané“. Holandsko je jeho ostríeľaný člen, keďže Rade EÚ bude predsedat' dvanásť raz, zatiaľ čo Slovensko a Malta čaká historická premiéra. „Čaro Tria je v tom, že ide o akúsi úniu v malom,“ dodáva.

Na stole máme prvý rámcový návrh programu a už teraz možno povedať, že sa sústreďí na päť oblastí, ktoré sa opierajú o Strategickú agendu EÚ: 1. zamestnanosť, rast, konkurencieschopnosť; 2. únia chrániaca všetkých občanov; 3. energetická únia s pokrokovou klimatickou politikou; 4. sloboda, bezpečnosť a spravodlivosť; 5. únia ako silný globálny hráč.

„Dali sme si spoločnú úlohu, že náš 18-mesačný program bude iný v porovnaní s predošlými programami, a to politickejši, strategickejší a prístupnejší ľudom,“ prezrádza Peter Javorčík s tým, že sa to prejaví i na počte jeho strán. „Oproti doterajšej zhruba stovke ich budeme mať niečo cez desať.“

Prvé názorové prieniky sa črtajú aj po obsahovej stránke. Spoločnou témou by mohol byť jednotný digitálny trh a v rámci neho napríklad odbúravanie bariér v elektronickom obchode. „Aby odpadli také prekážky ako nemožnosť elektronicky si objednať tovar z inej krajiny,“ spresňuje štátny tajomník. Podľa neho benefitovať bude biznis i spotrebiteľ. „Spotrebiteľ dostane väčší výber, a s tým i nižšie ceny, zatiaľ čo firmy by mohli expandovať na väčší trh celej únie,“ dodáva Peter Javorčík.

Renáta Goldírová
Foto: Tomáš Bokor.

• Foto dole:
Na stretnutí
v Bratislave (zľava):
Ian Borg (Malta), Peter
Javorčík (Slovensko),
Robert de Groot (Ho-
landsko).

PÁR FAKTOV O TRIU

- Zoskupenie krajín do 18-mesačného Tria sa dohodlo v decembri 2009.
- Prihliadalo sa na geografickú rovnováhu členov a ich rôznorodosť čo do veľkosti či dĺžky členstva v EÚ. Každé Trio zahŕňa aspoň jedného „novšieho“ člena EÚ, t.j. člena od roku 2004 alebo 2007.
- Poradie krajín je známe do polovice roka 2020. Dovtedy sa v predsedníckom kresle vystriedajú všetci členovia EÚ, s výnimkou posledného nováčika Chorvátska.

Riadi úspešné projekty OSN

Už vyše pol roka vedie nové regionálne centrum Rozvojového programu OSN (UNDP) v tureckom Istanbule slovenský expert Rastislav Vrbenský. Na tento post ho vymenovali po viacročnom úspešnom pôsobení v riadiacich funkciách v štruktúrach UNDP vo viacerých európskych i ázijských krajinách.

Po skončení univerzitného štúdia nastúpil na Ministerstve životného prostredia SR a neskôr pokračoval v Regionálnom environmentálnom centre pre krajiny strednej a východnej Európy v Bratislave. Pre OSN, konkrétne UNDP začal pracovať v roku 2000, keď sa stal v Regionálnom centre pre Európu a krajiny bývalého Sovietskeho zväzu v Bratislave regionálnym špecialistom v oblasti trvale udržateľného rozvoja. Neskôr bol zodpovedný aj za šesť stredoeurópskych krajín, v ktorých UNDP nemal svoje kancelárie. Pôsobenie v Regionálnom centre ukončil ako poradca riaditeľa centra.

PODPORA DEMOKRATIZÁCIE V SRBSKU

V rokoch 2004 – 2007 pracoval ako zástupca stáleho predstaviteľa UNDP v Srbsku. Kancelária UNDP sa v tomto období stala jednou z najväčších a najúspešnejších v regióne. Podporovala činnosť vlády Srbskej republiky, samospráv a mimovládnych organizácií v oblasti demokratizácie, ekonomického rozvoja, životného prostredia a energetiky. Projekty so zaujímavými výsledkami zahŕňali napríklad podporu dôležitej reformy súdnictva, zmien v sociálnej starostlivosti, ako aj rozsiahle programy modernizácie zaostalejších regiónov, ako sú Južné Srbsko a Sandžak. Bola tiež zriadená nová Kancelária pre európsku integráciu, zameraná na podporu prístupového procesu Srbska k Európskej únii. V Srbsku a neskôr aj v Čiernej Hore v rámci UNDP úzko spolupracoval so slovenskými ambasádami na aktivitách a projektoch SlovakAid.

V TADŽIKISTANE RIADIL 350 EXPERTOV

Ďalšie kroky Rastislava Vrbenského viedli v roku 2008 do Tadžickej republiky. Pod jeho vedením sa kancelária UNDP stala najväčšou v histórii pôsobenia UNDP v celom regióne. V centrále v metropole Dušanbe a piatich regionálnych kanceláriách v rôznych častiach krajiny zamestnáva viac ako 350 expertov a administratívnych pracovníkov. Keďže Tadžikistan je krajinou s najnižšou úrovňou HDP v regióne a vyše 47 % populácie žije pod hranicou chudoby, aktivity kancelárie UNDP sa zameriavali hlavne na podporu sociálneho a ekonomického rozvoja, zriaďovanie inštitúcií, budovanie infraštruktúry, či už v severných oblastiach Ferganskej doliny, v južných oblastiach na

hraniciach s Afganistanom, alebo v najchudobnejších oblastiach Rashtskej a Zeravšanskej doliny.

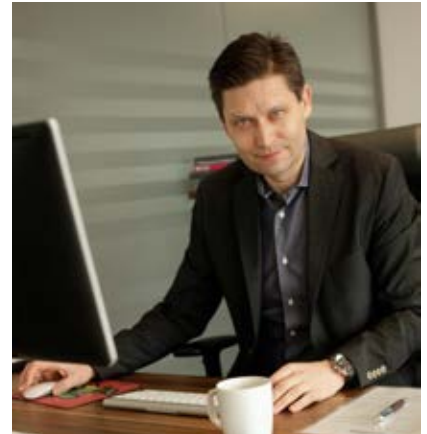
ČIERNOHORSKÝ EKOLOGICKÝ DOM OSN

Rozhodnutím generálneho tajomníka OSN sa Rastislav Vrbenský, ako jeden z najmladších v histórii organizácie, stal v roku 2011 koordinátorom OSN a stálym predstaviteľom UNDP v Čiernej hore. Počas jeho pôsobenia na tomto poste zaznamenali nielen úspešnú podporu Čiernej hory v prístupovom procese k Európskej únii, ale aj uskutočnenie zaujímavého projektu, ktorým je otvorenie supermoderného ekologického domu OSN (UN Eco-house) v srdci hlavného mesta Podgorice. Nízkoenergetická „pasívna“ budova, v ktorej sídlia všetky agentúry OSN, má na streche najväčšiu plochu solárnych kolektorov na verejnej budove v západnom Balkáne, pričom je chladená a zohrievaná vodou z blízkej rieky. Činnosť Rastislava Vrbenského a jeho tímu v Čiernej hore ocenili vysokým štátnym vyznamenaním Petra Cetinského.

ISTANBUL V TRADÍCII BRATISLAVY

Od novembra minulého roka Rastislav Vrbenský vedie nové Regionálne centrum UNDP v Istanbule, v ktorom v súčasnosti pracuje viac ako 120 expertov. Podporujú aktivity UNDP v Európe, strednej Ázii, arabských krajinách a v niektorých oblastiach, ako je napríklad energetika, i globálne. Z konkrétnych projektov možno spomenúť pomoc krajinám západného Balkánu v prístupovom procese k Európskej únii, podporu zvyšovania energetickej efektívnosti a využívania obnoviteľných zdrojov energie v Moldavsku, alebo projekty, týkajúce sa medzinárodného obchodu a klimatických zmien v strednej Ázii, a mnohé ďalšie. Centrum v Istanbule tak pokračuje v úspešnej tradícii niekdajšieho Regionálneho centra v Bratislave, v ktorom Rastislav Vrbenský začínal svoj úspešný postup v službách Rozvojového programu OSN.

Peter Hulényi

Rastislav Vrbenský

sa narodil v roku

1970 v Liptovskom

Mikuláši. Štúdium na

Prírodovedeckej fakulte

Univerzity Komenského

v Bratislave skončil

v roku 1993, doktorát

v oblasti trvale

udržateľného rozvoja získal

v roku 2000. V rokoch

1995 – 1996 absolvoval

postgraduálne štúdium

environmentálneho

manažmentu na Univerzite

v Amsterdame. V rokoch

2007 – 2008 bol

stážistom na London

School of Economics.

UNDP – Rozvojový program OSN má svoje ústredie v New Yorku a pracuje vo viac ako 160 krajinách sveta. Hlavné priority práce organizácie sú boj s chudobou, ľudské práva, reforma verejnej správy, rodová rovnoprávnosť, energetika a životné prostredie, vrátane klimatických zmien. Ročný rozpočet organizácie je viac ako 5 miliárd USD. Prácu kancelárií v jednotlivých krajinách podporujú regionálne centrá, ktoré sa nachádzajú v Bangkoku, Ammáne, Addis Abebe, Paname a pre náš región v Istanbule. V regióne Európy a strednej Ázie má UNDP 18 kancelárií.

Charta OSN je sedemdesiatnička

Československo patrilo k jej signatárom

• Jan Masaryk, minister zahraničných vecí Československa a hlava delegácie, pri podpise Charty OSN, 26. júna 1945. Foto: UN Photo/Yould.

Charta Organizácie Spojených národov (OSN) je ústavný nástroj OSN. V Charte OSN sa stanovujú práva a povinnosti členských krajín OSN a dokument dáva možnosti vytvárať orgány a procedúry. Charta OSN ako medzinárodný dohovor kodifikuje hlavné princípy v medzinárodných vzťahoch od rovnosti členských štátov až po zákaz použitia sily v tých vzťahoch.

V histórii nevídané hrôzy prvej svetovej vojny priviedli lídrov víťazných mocností k myšlienke založiť medzinárodnú organizáciu, ktorej úlohou by bola povojnová demilitarizácia, udržiavanie svetového mieru, prevencia pred ďalšími vojnovými konfliktami pomocou zásad kolektívnej bezpečnosti a diplomatického vyjednávania. A tak na mierovej konferencii vo Versailles v roku 1919 víťazné štáty Dohody a ich spojenci, spolu 26 krajín (vrátane Československa), založili Spoločnosť národov, niekedy nazývanú tiež ako Liga národov. Sídlo Spoločnosti sa stala Ženeva, medzinárodný zmierovací súd bol ustanovený v Haagu.

SPOLOČNOSŤ NÁRODOV ZLYHALA

V roku 1920 vošiel do platnosti základný dokument organizácie Pakt Spoločnosti národov, ktorým sa členské krajiny zaväzovali dodržiavať pravidlá medzinárodnej spolupráce a bezpečnosti, rešpektovať medzinárodné právo a ďalšie záväzky v rámci Spoločnosti. Pakt nikdy neratifikoval Kongres USA, a tak sa vlastne jeden zo zakladateľov nikdy nestal jej členom. V roku 1926 sa členom Spoločnosti stalo Nemecko, ktoré však v roku 1933 vystúpilo. ZSSR bol prijatý v roku 1934, avšak po vypuknutí Zimnej vojny v roku 1939, keď napadol Fínsko, bol vylúčený. Zo Spoločnosti vystúpili aj Japonsko (v roku 1933) a Taliansko (v roku 1937). Tieto kroky boli signálmi, ktoré vyústili do najhoršej vojny v dejinách ľudstva.

CHARTU PRIPRAVOVALO 50 KRAJÍN

Druhá svetová vojna bola dôkazom zlyhania Spoločnosti národov. S blížiacim sa koncom vojny však oživali

aj snahy o vznik novej medzinárodnej organizácie. Jej priamemu vzniku predchádzala séria porad a konferencií. Ešte v priebehu vojny, v roku 1943, sa v Moskve dohodli USA, Veľká Británia, ZSSR a Čína, že bude potrebné čo najskôr obnoviť myšlienku Spoločnosti národov.

Kľúčovou v tomto úsilí sa stala konferencia v San Franciscu (25.4.-26.6.1945), ktorej cieľom bolo pripraviť Chartu novej medzinárodnej štruktúry – Organizácie Spojených národov. Bol to začiatok budovania novej éry v medzinárodných a bezpečnostných vzťahoch vo svete.

Celkovo sa na konferencii zúčastnilo 50 krajín vrátane Československa, Poľsko (51 krajina, ktorá Chartu podpísala) sa konferencie nezúčastnilo pre nezhody medzi ZSSR a USA o zložení poľskej delegácie. Bolo rozhodnuté, že OSN bude mať Valné zhromaždenie všetkých štátov a Bezpečnostnú radu, v ktorej budú mať veľmoci stále zastúpenie a právo veta. Stálymi členmi Bezpečnostnej rady budú USA, ZSSR, Veľká Británia, Francúzsko a Čína. ZSSR sa najdôraznejšie dožadoval, aby veľmoci mali právo veta, pretože očakával, že ho budú neustále prehlasovať ostatní členovia rady. Bolo tiež navrhnuté vytvorenie Medzinárodného súdu a Hospodárskej a sociálnej rady.

VZNIKLI CIELE A ZÁSADY OSN

Text Charty Organizácie Spojených národov bol dokončený 23. júna, formálne odsúhlasený 25. júna a podpísaný 26. júna 1945. Charta oficiálne vstúpila do platnosti 24. októbra 1945 po tom, čo ju ratifikovali stáli členovia Bezpečnostnej rady ako nevyhnutnú podmienku platnosti Charty a väčšina zakladajúcich krajín. Následne vznikla samotná OSN.

VEDELI STE, ŽE...

- ... na medzinárodnej konferencii v San Franciscu sa zúčastnilo 850 delegátov z 50 krajín, ktorí mali so sebou približne 2500 poradcov.
- ... delegáti s poradcami boli rozdelení do štyroch komisií a 12 technických výborov s úlohou pripraviť dokument, o ktorom sa malo rokovať na konci konferencie.
- ... výsledok ich práce Charta OSN sa skladá z preambuly, 19 kapitol a 111 článkov.
- ... tvorcovia Charty v čase vzniku OSN nepredpokladali obdobie studenej vojny, nové globálne hrozby, akými sú terorizmus alebo šírenie zbraní hromadného ničenia, či rozsiahle prípady porušovania ľudských práv. Napriek tomu Charta OSN slúži svojmu účelu už 70 rokov.

Je potrebné zdôrazniť, že Charta OSN predstavuje výsledok, ktorý vzišiel z predchádzajúcich dohôd, zmlúv a deklarácií v rokoch 1941-44. Je plodom dlhodobého procesu, výsledky ktorého sa neskôr dostali do rôznych medzinárodných zmlúv – najmä v oblasti vojenského práva, námorného, hraničného aj medzinárodného práva, ktoré boli podpísané na konci 19. a na začiatku 20. storočia. Text Charty stanovil ciele a zásady OSN, podmienky členstva a zloženie organizácie. Charta OSN sa však nestala dogmatickým, materiálom, naopak prešla už troma zmenami v súlade s pravidlami, zadanými v dokumente.

Tvorcovia OSN dali svojmu dielu tri základné ciele, z ktorých každý bol zameraný proti agresívnej politike mocností Osi, kulminujúcej v druhej svetovej vojne. Prvým a hlavným cieľom OSN bolo zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti. Druhým rozvíjanie priateľských vzťahov medzi národmi na princípe rovnoprávnosti a práva na sebaurčenie. Treťou, nie však menej významnou, bola zásada uskutočňovať medzinárodnú spoluprácu pri riešení medzinárodných problémov hospodárskeho, sociálneho, kultúrneho alebo humanitárneho charakteru a prispievať k podporovaniu a posilňovaniu úcty k ľudským právam a základným slobodám pre všetkých, bez rozdielu rasy, pohlavia, jazyka alebo vyznania.

CHARTA JE PRE OSN ÚSTAVA

Charta pre OSN znamená to isté, čo pre konkrétny štát jeho ústava. Samotnej OSN, predovšetkým však Bezpečnostnej rade a Valnému zhromaždeniu, poskytuje právomoci rokovať o sporoch, predkladať odporúčania na riešenie sporov a v prípade potreby prijať kolektívne opatrenia na zabezpečenie mieru. Valné zhromaždenie má kompetencie rokovať o sporoch a predkladať odporúčania vo veciach medzinárodného mieru a bezpečnosti. Bezpečnostná rada má ešte širšie právomoci, nakoľko je splnomocnená nielen prijímať odporúčania na mierové urovnanie sporov, ale v prípade neefektívnosti takéhoto úsilia nariadiť členským štátom uplatniť diplomatické alebo hospodárske sankcie, či dokonca použiť vojenskú silu.

Celá činnosť OSN, s výnimkou donucovacích opatrení, bola podmienená tým, že organizácia nebude zasahovať do záležitostí, ktoré patria v zásade do vnútornej jurisdikcie každého štátu. Zmyslom tohto opatrenia bolo zabezpečiť princíp štátnej zvrchovanosti.

REAGOVAŤ NA AKTUÁLNE VÝZVY

Z historického hľadiska má vznik OSN veľký význam, veď v San Franciscu boli pred 70 rokmi položené základy medzinárodnej organizácie, ktorej hlavným cieľom je uchrániť budúce pokolenia pred nebezpečenstvom vojny, ktorá dvakrát v priebehu minulého storočia priniesla ľudstvu nevysloviteľné strasti. Organizácia zohrala významnú úlohu pri riešení viacerých dlhotrvajúcich a zložitých problémov, je miestom, kde sa všetky štáty môžu stretnúť za okrúhlym stolom.

Hoci keď dnešný svet nezriedka kritizuje ťažkopádnosť OSN, vyzýva k jej reforme, k zvýšeniu jej schopnosti reagovať na aktuálne výzvy, treba mať na pamäti, že Organizácia spojených národov vznikla ako najúprimnejšia nádej ľudstva ochrániť budúce generácie, posilniť úctu k ľudským právam a základným slobodám a súčasne vytvoriť mechanizmus pre hospodársky a sociálny pokrok ľudstva.

Dana Coleová

- Mediá na konferencii v San Franciscu, apríl 1945. Foto: UN Photo.

SLOVÁK SPOLUAUTOROM CHARTY OSN

Ján Papánek, popredný Slovak – československý diplomat na pôde OSN, bol rodákom z Brezovej pod Bradlom (24.10.1896), z regiónu s protestantským osídlením, ktorý bol liahňou takých popredných slovenských osobností a diplomatov, ako boli Milan Rastislav Štefánik, Štefan Osuský, alebo Móric Beňovský. Štúdium práva absolvoval v Paríži na Sorbonne. Vstúpil do diplomatických služieb ČSR, najprv bol vyslaný do Budapešti, potom do Washingtonu. Neskôr sa vrátil do USA, kde pôsobil ako konzul v Pittsburghu. Tam sa zapojil do československého zahraničného odboja vedeného Eduardom Benešom. Bol tiež na čele prvej Čs. zahraničnej akcie, neskôr premenovanej na Čs. informačnú kanceláriu. Na jar roku 1945 sa v San Franciscu zúčastnil ako delegát ČSR na zakladajúcej konferencii Organizácie spojených národov. V rámci koordinačného výboru formuloval záverečný text Charty OSN. Od roku 1946 zastupoval ČSR v OSN. Po prevrate vo februári 1948 podnietil rokovanie Bezpečnostnej rady OSN k situácii v ČSR. Komunistická vláda sa pokúsila o jeho odvolanie, no neuspela. V OSN pôsobil až do konca svojho funkčného obdobia (1950). Potom založil Americký fond na pomoc československým utečencom, ktorý pomohol vyše 150 000 ľuďom. Bol tiež spoluzakladateľom vrcholného exilového orgánu Rady slobodného Československa. Plodnú životnú púť ukončil v Scarsdale, New York (30.11.1991). Prezident ČSFR Václav Havel ho vyznamenal Radom Tomáša Garrigua Masaryka I. triedy (1991). Prezident Slovenskej republiky Michal Kováč mu udelil in memoriam Rad Bieleho dvojkríža II. triedy (1997).

Miroslav Musil

- Ján Papánek na snímke z archívu OSN (vpravo), vľavo Neftali Ponce, vedúci delegácie Ekvádoru. Foto: UN Photo.

V čase, keď
nastúpila do
kurzu, to bola
utiahnutá žena bez
sebavedomia. Dnes
je z Rael úspešná
kaderníčka,
usmieva sa
a vyžaruje z nej
sebadôvera.

Rael na vlastných nohách

Rael a ďalších 200 žien sa stali súčasťou projektu SlovakAid, ktorý implementuje slovenská organizácia Dvojfarebný svet. Zameriava sa na poskytovanie odborného vzdelávania pre ženy s deťmi, ktoré boli zneužívané, ponižované a často aj týrané. Ani Rael nie je výnimka – jej manžel ju bil a ponižoval. V čase, keď nastúpila do kurzu, to bola utiahnutá žena bez sebavedomia. Z piatich detí kvôli nedostatku financií chodili do školy len tri. Žili v požičanej plechovej búde v Langase s jediným zdrojom svetla – sviečkou. Rael nemala žiadnu stálu prácu, ani pravidelný príjem. Odzrkadľovalo sa to aj na strave – na raňajky bol vždy čaj a na večeru kukuričná kaša. Pre malé dieťa vo vývoji to bola v našich očiach jednoducho hrôza.

A tak sa rozhodla chytiť ponúknutej šance a naplno ju využiť. Počas deväťmesačného trvania kurzu nevymeškala ani jednu hodinu, a to aj napriek tomu, že cesta do školy jej trvala 2 hodiny. Chcela lepší život pre svoje deti a pre seba, a bola pripravená obetovať všetko, aby kurz úspešne ukončila. Jej sen sa splnil v decembri roku 2013. Úspešne ukončila kadernícky kurz a získala štartovací balíček na začatie podnikania. Dostala sušič vlasov, šampón, rôzne kadernícke prípravky a umelé vlasy. Okrem toho aj ďalšiu podporu od lokálneho projektového tímu a množstvo informácií o finančnom plánovaní. To však bol len začiatok jej cesty. Rael už vyše roka poskytuje svoje služby v prenajatom malom domčeku v Langase. Zväčša pracuje vonku na lavičke, aby ju videli aj iné potenciálne klientky a cez víkend za malý poplatok zapletá vlasy deťom v škole. Zapletá vlasy naučila aj svoju dcéru, ktorá jej rada pomáha počas prázdnin. Pomoc sa zide predovšetkým v čase zberu úrody, keď majú aj ženy trochu viac peňazí z predaja vypestovanej zeleniny a tak, ako v každom inom kúte sveta, aj v Keni rady investujú do svojej krásy a do nových úciesov.

Rael každý mesiac ušetrí približne 10 eur. Peniaze potrebuje na učebnice pre deti, na školné a uniformy, na stravu, ale tiež na materiál do svojho kaderníckeho salónu. Zriadila si aj účet v banke, aby nemala peniaze doma, keďže sa obáva krádeží. Sama však už jednu zažila. Okradli ju, keď bola večer na ceste z práce do banky. Ani táto skúsenosť ju však neodradila od naplňovania svojho sna.

Stále býva v požičanej plechovej búde. Stráži ju kamarátovi, ktorý odišiel pracovať do Nairobi. Po ôsmich mesiacoch od ukončenia kurzu vidíme pozitívnu zmenu aj tu – pribudla nová kerozínová lampa a malé pole, kde pestuje kukuricu. Zatiaľ len pre svoju potrebu. Jej malý syn John nám síce hanblivo, ale detsky milo oznamuje, že už nebýva hladný, chodí každý deň do školy a že je hrdý na svoju mamu.

A Rael už nepôsobí ustráchanie, je usmiate, vyžaruje z nej sebadôvera a vnútorná sila. Vie, že má prácu, pravidelný príjem a množstvo plánov do budúcnosti. Stala sa naozajstným vzorom pre svoje deti, pre ostatné ženy v Langase s podobným osudom, ako aj pre všetky budúce účastníčky ďalších kurzov nášho projektu. Bude pokračovať najbližšie dva roky a poskytne príležitosť získať nové zručnosti ďalším 420 ženám. A nielen to. Ukáže im, že aj napriek zložitému osudu majú šancu zmeniť svoj život a život svojich detí k lepšiemu. Podpora lokálneho tímu im dodá sebadôveru, silu a chuť nielen snívajúc o lepšom zajtrajšku.

Lucia Lacková

Langas je slumová oblasť v Eldorete, piatom najväčšom meste Kene. Pôsobí ako každý iný slum – množstvo Puďí, plechových búd, odpadu a zápachu. Ale aj tu sa nájde miesto, kde možno počuť smiech a spev, a vnímať množstvo pozitívnej energie, vyvierajúcej z Centra vzdelávania pre ženy. V novej budove sú triedy pre budúce kaderníčky, krajčírky a počítačová učebňa. Kadernícky kurz absolvovala aj Rael, slobodná 38-ročná matka piatich detí.

Slovensko prispelo v júni gruzínskemu Červenému krížu humanitárnou pomocou 15 000 eur po ničivých záplavách, ktoré postihli Tbilisi. Foto: Zviad Avaliani.

Humanitárnu pomoc vo výške 14 500 eur odovzdal veľvyslanec SR na Ukrajine Juraj Siváček Pravoslávnej cirkvi sv. Georgia na financovanie letného tábora na Slovensku pre polosiroty z Ukrajiny. Foto: MZVaEZ SR.

Zásielku humanitárnej pomoci pre Nepál v hodnote 76 500 eur, určenú na zmiernenie následkov zemetrasenia, doručilo Slovensko do Kahtmandú 28. mája. Foto: MZVaEZ SR.

Pomoc v núdzi

Slovensko pomáha štátom v núdzi a ich obyvateľstvu tak ako vie a môže: materiálne aj finančne.

UKRAJINA

Celková humanitárna pomoc Slovenska Ukrajine v tomto roku už presiahla 1 milión eur. Nášmu východnému susedovi sme prispeli materiálnou pomocou (stanmi, prikrývkami, dekami, generátormi, atď.) v celkovej hodnote 977 500 eur a finančnou humanitárnou pomocou vo výške 136 500 eur. Okrem toho sme poskytli financie na rozvojové projekty, stipendiá, mikrogranty a rad ďalších aktivít.

BALKÁN

Krajiny západného Balkánu naďalej zostávajú v zornom poli našej humanitárnej pomoci. Albánsku sme vo februári prispeli 69 000 eurami na odstraňovanie následkov záplav – zásielka pozostávala z prikrývk, postelí, uterákov, kabátov, kalových čerpadiel a elektrocentrál. V bosnianskom Sarajeve sme vo februári odovzdali vozidlá na prevoz pacientov na dialýzu. Sanitky slúžia v regiónoch Doboja, Maglaja, Šamca a Domaljevca, denne pomôžu asi 120 pacientom.

GRUZÍNSKO

V júni sme prispeli gruzínskemu Červenému krížu finančnou humanitárnou pomocou vo výške 15 000 eur z prostriedkov oficiálnej rozvojovej pomoci rezortu diplomacie. Záplavy si vyžiadali 13 ľudských životov a niekoľko stoviek ľudí zostalo bez strechy nad hlavou. Škody sú predbežne vyčíslené na takmer 9 miliónov eur.

SÝRIA

Minister Miroslav Lajčák odovzdal v máji na stretnutí v Bratislave patriarchovi Melchitskej gréckokatolíckej cirkvi so sídlom v Damasku Gregoriosovi III. finančný príspevok 10 000 eur, určený na nákup liekov a potravín pre najviac postihnuté a zraniteľné skupiny obyvateľov v Sýrii.

NEPÁL

V máji doručilo Slovensko na palube českého špeciálu do nepálskeho hlavného mesta Káthmandu zásielku humanitárnej pomoci s celkovou hmotnosťou približne 8 ton, ktorá pozostávala zo stanov, základných potrieb pre náhradné ubytovanie, generátorov a lekárskeho potreby, ktoré poskytli Ministerstvo vnútra, Ministerstvo zdravotníctva a Správa štátnych hmotných rezerv SR. Pomoc bola distribuovaná obyvateľom v núdzi prostredníctvom Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) v Nepále, nepálskych vládnych inštitúcií a humanitárnych organizácií v spolupráci so slovenským honorárnym konzulom Pasangom Dawom Sherpom. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR bezprostredne po zemetrasení poskytlo 30 000 eur na humanitárnu pomoc Nepálu s dôrazom na pomoc zraniteľným skupinám, najmä deťom. Do pomoci pre túto krajinu sa zapojili tiež Slovenský červený kríž, mimovládne organizácie, ako aj jednotlivci – občania SR.

Takmer sto slovenských honorárnych konzulov z celého sveta sa koncom mája stretlo na trojdňovej porade v Bratislave, ktorú zvolalo MZVaEZ SR už po siedmy raz.

Dostávajú honorárni konzuli honorár?

Cieľom bolo
zhodnotiť stav
spolupráce
a prediskutovať
možnosti jej
rozvoja aj
s ohľadom
na využitie
potenciálu
honorárnych
konzulov pri
presadzovaní
ekonomickej
diplomacie
v zahraničí.

Veľa štátov používa na doplnenie siete konzulárnych úradov z úsporných alebo iných príčin inštitúciu honorárneho konzula. Nie je to úradník ani zamestnanec v zahraničnej službe, ale iba súkromná osoba, sídlia v danom obvode prijímajúceho štátu, ktorého je vo väčšine prípadov občanom. Názov honorárny konzul nepochádza od pojmu „honorár“ – teda odmeny za prácu, ale od významu slova „honor“, ktoré znamená česť. Ide teda vlastne o čestnú funkciu, ktorú honorárny konzul vykonáva na vlastné náklady, vrátane výdavkov na zabezpečenie činnosti konzulárneho úradu.

KTO JE HONORÁRNY KONSUL?

Preto pri výbere honorárnych konzulov patrí medzi dôležité predpoklady, aby boli materiálne zabezpečení a dobre oboznámení s miestnymi podmienkami. Zväčša patria k významným alebo vplyvným osobnostiam prijímajúceho štátu, najmä z radov podnikateľov. Medzi ich hlavné činnosti patrí napomáhanie rozvoju vzťahov medzi Slovenskom a krajinami, v ktorých pôsobia, predovšetkým v ekonomickej oblasti. Ďalej súčinnosť pri prezentácii Slovenska v zahraničí a rozvíjanie kultúrnych stykov, a v neposlednom rade, aktívna pomoc našim občanom, ktorí sa v príslušných krajinách ocitnú v núdzi.

Pokiaľ ide o výsady a imunity prislúchajúce konzulom z povolania, honorárni konzuli sa na nich podieľajú iba čiastočne, predovšetkým v súvislosti s výkonom ich činnosti. Netýkajú sa ich najmä výsady osobnej nedotknuteľnosti a daňového oslobodenia.

NAŠA SIET' HONORÁRNYCH KONSULÁTOV

Honorárni konzuli plnia nezastupiteľnú úlohu najmä v krajinách, kde Slovensko nemá diplomatické zastúpe-

nie. No nielen tam. V mnohých teritoriálne rozsiahlych krajinách, kde máme veľvyslanectvo iba v hlavnom meste, prípadne konzulárne úrady vo väčších mestách, pomáhajú pokrývať ďalšie dôležité oblasti. Napríklad v Spojených štátoch konzulárne úrady vedú honorárni konzuli v mestách Naperville, Columbia, Kansas City, Pittsburgh, San Francisco, Indianapolis, Detroit, North Miami, Dallas, Bloomington, Minneapolis, Denver, Boston, pričom ich konzulárne obvody niekde zahŕňajú i viac štátov. Alebo v Ruskej federácii máme honorárnych konzulov v mestách Jekaterinburg, Chanty-Mansijsk, Astrachán, Krasnojarsk, Omsk a Vladivostok.

V súčasnosti máme 179 honorárnych konzulov prakticky na všetkých kontinentoch – v Európe 82, Afrike 17, Ázii 40, Severnej Amerike a Latinskej Amerike 36, ako aj v Austrálii 4. Celkom v 100 krajinách sveta. Podľa prijatej koncepcie chce Ministerstvo zahraničných vecí a európskych zležitostí SR ďalej rozvíjať sieť honorárnych konzulov po celom svete tak, aby tento proces nebol živelný, ale riadený. Ambiciózny plán predpokladá, že do roku 2025 by Slovensko malo mať okolo 300 honorárnych konzulov.

PRIORITA – EKONOMICKÁ DIPLOMACIA

Program porady slovenských honorárnych konzulov bol podriadený prioritám a zároveň osobitným kompetenciám rezortu diplomacie, medzi ktoré budú patriť v najbližšom období ekonomická diplomacia a prezentácia Slovenska v zahraničí. Zároveň sú to oblasti, kde vedenie rezortu zahraničných vecí vníma nezastupiteľné miesto honorárnych konzulov ako sprostredkovateľov priameho kontaktu s ich domácim, autentickým prostredím, v ich prvej vlasti.

Ako vo svojom úvodnom vystúpení zdôraznil štátny tajomník MZVaEZ SR Igor Slobodník „naším spoločným cieľom je pomôcť Slovensku preniknúť na nové zahraničné trhy, cielene zvýšiť prílev zahraničných investícií, zásadne posilniť našu interakciu so svetom v oblasti vedy, výskumu a inovácií“. Súčasne podčiarkol potrebu „uvádzať krajinu do širšieho povedomia turistov a zároveň kultivovať identifikáciu Slovenska ako krajiny s nezameniteľnou históriou, kultúrou a hodnotami, ako mladého štátu jedného zo starých európskych národov“.

VĎAKA ZA PRÁCU PRE SLOVENSKO

„Slovensko je hrdé na svojich honorárnych konzulov v zahraničí, ktorí exponenciálne rozširujú možnosti našej diplomacie. Pri plnení funkcií slovenskej zahraničnej služby si už nevieme našu sieť zastupiteľských úradov bez nich ani predstaviť“, vyzdvihol pri hodnotení ich práce minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslav Lajčák. „Obrovská časť vašej práce pre Slovensko je takpovediac neviditeľná. To však neznamená, že my ju nevidíme. Naopak, nesmierne si ju ceníme, a ja osobne si ju veľmi vážim,“ dodal minister a ako najaktuálnejší príklad uviedol nasadenie honorárneho konzula SR v Nepále, ktorý tam významne pomohol slovenským občanom po nedávnom zemetrasení.

Miroslav Lajčák sa poďakoval prítomným za kvalitné a obetavé plnenie úloh a pri tejto príležitosti ocenil vybraných honorárnych konzulov za ich prínos pre občanov Slovenska. Viacerí z nich si prevzali ďakovné listy ministra.

Striebornú plaketu ministra si prevzal honorárny konzul SR v Miláne Luigi Cuzzolin za mimoriadny prínos k rozvoju ekonomických obchodných bilaterálnych vzťahov a prezentáciu Slovenska počas výstavy EXPO 2015. Rovnaké ocenenie získala honorárna konzulka SR v San Franciscu Barbara Pivnická za aktívny osobný prínos k rozvoju vzájomných bilaterálnych vzťahov a propagácii Slovenska.

Zlatou plakétou bol ocenený honorárny konzul SR v nepálskom Káthmandu Pasang Dawa Sherpa za významnú pomoc pri konzulárnej asistencii občanom SR počas zemetrasenia v Nepále, za organizovanie pátracích a záchranných prác a aktivít po páde lavín.

- Z tohtoročnej porady honorárnych konzulov. Celkom hore: spoločná fotografia. Ocenení honorárni konzuli (zľava): honorárny konzul SR v nepálskom Káthmandu Pasang Dawa Sherpa, honorárna konzulka SR v San Franciscu Barbara Pivnická a honorárny konzul SR v Miláne Luigi Cuzzolin. Honorárni konzuli navštívili tiež Nitrú a Trenčín. Foto: Tomáš Bokor.

Kus Slovenska v Berlíne

• Z podujatí SI v Berlíne.
Horný rad zľava:
Podujatie na veľvyslanectve
(v pozadí úžitkové sklo z
Rony); Diskusia
s aktérmi pokojných
revolúcií v Deutsches
Theater (zľava Frank
Hadler, Emília Vášáryová,
Gabrielle Heinz a Dušan
Jamrich).

Dolný rad zľava:
Kristína Forbat pri projekcii
filmu o Košiciach; Credence
a Banda v predstavení
Inakô, Kühlhaus Berlin;
Last Folio,
Štátna knižnica Berlín.
Foto: archív SI Berlín.

Berlín je významnou kultúrnou metropolou Európy a sveta. Slovenský inštitút tu zažil od svojho vzniku v roku 1996 dvojité fungovanie – samostatne v prenajatej budove a od marca 2013 v krásnych priestoroch novej budovy veľvyslanectva SR.

Prinieslo to zásadnú zmenu nášho pôsobenia – väčšinu podujatí pripravujeme spoločne s veľvyslanectvom s tým, že sa uchádzame o spoluprácu s miestnymi inštitúciami. Po dvoch rokoch takéhoto pôsobenia možno ako dobrý príklad spomenúť výstavu k storočnici vypuknutia 1. svetovej vojny „Pocta obetiam, vojenské cintoríny Dušana Jurkoviča“, ktorú sme pripravili v Múzeu sepulkrálnnej kultúry v Kasseli ako prioritný projekt Ministerstva kultúry SR. Výstavu videlo viac než 4000 návštevníkov.

NAŠE SKLO A DIZAJN STÁLE OBDIVUJÚ

V kultúre Berlína rezonuje avantgarda, architektúra a dizajn, preto sú tieto oblasti dominantnými v dramaturgii prezentačných podujatí. Súladia s naším cieľom predstavovať Slovensko ako mladú, modernú krajinu s vynikajúcimi umelcami, intelektuálmi a bohatstvom kultúrneho dedičstva. Dokladom premyslenej stratégie je založenie stálej expozície slovenského umeleckého a úžitkového skla „Vor-sicht Zerbrechlich! Pozor Sklo“ na veľvyslanectve. Garantom zbierky je Slovenská národná galéria a firma Rona. Sklo bude nosným pilierom aktivít počas slovenského predsedníctva v Rade EÚ – vyvrcholia výstavou „Slovenské sklo“ vo významnej európskej galérii Hentrich v Düsseldorfe.

V oblasti dizajnu stojí za zmienku účasť občianskeho združenia Flowers for Slovakia na Medzinárodnom festivale dizajnu v Berlíne, kde zo 150 vystavovateľov získalo osobitnú cenu poroty. Aktuálne pokračujeme v prezentácii dizajnu výstavou „Tschechoslowakisches Menü“ v Múzeu DDR v Berlíne. Autorom je kurátor Slovenského múzea dizajnu v Slovenskom centre pre dizajn Maroš Schmidt. V tomto kontexte je výnimočnou práve skončená výstava „Anton Cepka – kinetický šperk“, ktorú iniciovalo Medzinárodné múzeum dizajnu Die Neue Sammlung v Mníchove. Logistickú pomoc poskytli všetky diplomatické zastúpenia Slovenska v Nemecku. V náročnom nemeckom prostredí sa nestáva často, že etablovaný partner iniciuje takúto významnú slovenskú prezentáciu.

Architektonický akcent sa premietol do prezentácie skíc Vladimíra Dedeka, ako aj do aktuálnej výstavy „Drevené kostolíky“ na veľvyslanectve. Vyvrcholí výstavou súčasnej architektúry, ktorú so Spolkom architektov Slovenska a nemeckými poradcami pripravujeme pre 125-ročné Múzeum architektúry Technickej univerzity v Berlíne. Jej decembrová vernisáž bude príležitosťou aj pre prezentáciu slovenskej súčasnej hudby v interpretácii fenomenálneho huslistu Milana Paľa a zaradí sa do rámca nášho cyklu „Slovenské hviezdy na nemeckom nebi“.

ROK ĽUDOVITA ŠTÚRA PODPORÍ HUDBA

Cyklus sme otvorili vystúpením organistky Bernadetty Šušavskej v katedrále Sv. Hedvigy v Berlíne, ozdobilo ho hudobno-tanečné predstavenie Inakô,

ktorým sme nadviazali na pred rokmi rozbehnutú tradíciu novoročných V4 koncertov. Na konfrontáciu tradície s neo-folklórom v podaní tanečného súboru choreografa Ladislava Cmoreja Credence a etno skupiny Banda v atraktívnom priemyselnom priestore berlínskeho Kühlhausu prijali pozvanie stovky hostí. Motto V4 dominuje aj opernému gala vo Francúzskom dome v Berlíne na záver slovenského predsedníctva vo V4.

Samostatnou kapitolou je využitie účasti svetových spevákov, ktorí sú hosťami veľkých operných a koncertných pódii Nemecka. Tak napríklad koloratúrna diva Edita Gruberová prijala naše pozvanie nielen na diskusiu v priestoroch veľvyslanectva, ale i na záverečný galakonzert v roku 2016.

Hudba bude aj súčasťou osláv dvestoročnice narodenia Ľudovíta Štúra v rámci Roku Ľudovíta Štúra. Na koncerte Štátneho komorného orchestra Žilina a Slovenského filharmonického zboru zaznie zahraničná premiéra nového diela Egona Kraka „Pútnici“ na poéziu štúrovcov a zbor sa predstaví aj v Hamburgu.

Štúra, ktorého štúdiá sa viažu na Halle, si so slovenskými partnermi a univerzitami z Halle, Jeny a Berlína učtime vedeckou konferenciou na tému „Národný emancipačný

kým ministrom zahraničia Markusom Meckelom besedovali v Spolkovej nadácii pre spracovanie SED-diktatúry v Berlíne.

Osobitnou, v Nemecku silne rezonujúcou témou, je utrpenie Židov. Popri trikrát predĺženej výstave „Gisi Fleischmann, židovský osud z Bratislavy“ v Neue Synagoge Berlin – Centrum judaicum, sme spolupracovali pri prezentácii výstavy unikátnych fotografií autorov krajana Yuriho Dojča a Katye Krausovej „Last Folio – stopy židovského života na Slovensku“. Pre túto dojímavú výstavu sme získali Štátnu knižnicu v Berlíne, kde po predĺžení potrvá do konca júla.

Slovenský inštitút prezentuje aj film, literatúru, politické a historické súvislosti, pripomína významné výročia. Veľkú pozornosť venujeme spolupráci s EUNIC (Združenie európskych národných kultúrnych inštitútov). V tomto rámci sa zapájame do projektov „My unique Jazz Festival“ a festival „EUNIC bunt gemischt“.

SLOVENSKÁ PRÍTOMNOSŤ V ROKU 2016

V plnom prúde je príprava podujatí spojených so slovenským predsedníctvom v Rade EÚ. Cieľom veľvyslanectva a inštitútu je zabezpečiť slovenskú prítomnosť po celej

pohyb v Nemecku a jeho odraz na Slovensku od Kollára po Štúra“ na Humboldtovej univerzite v Berlíne 27. - 28. októbra 2015). S Múzeom Ľudovíta Štúra v Modre pripravujeme výstavu „Štúr vo výtvarnom umení“.

POZORNOSŤ NEŽNEJ REVOLÚCII

V rámci veľkých politických výročí sa nám podarilo upriamiť pozornosť na Nežnú revolúciu v kontexte s mierovou revolúciou v roku 1989 v Nemecku na dvoch špičkových podujatiach – prvé v nadväznosti na koprodukčnú nemecko-slovenskú inscenáciu Nemeckého divadla v Berlíne a Slovenského národného divadla v Bratislave „Land der ersten Dinge / Bludičky“, kde sme po predstavení 17. novembra diskutovali s jej protagonistami, o.i. s hercami Emiliou Vášáryovou a Dušanom Jamrichom. O týždeň na to sme s aktérmi slovenskej a nemeckej revolúcie Jánom Budajom a bývalým nemeckým

krajine. Bude to v spolupráci s etablovanými partnermi a so záberom na konkrétne historické súvislosti (v Grassi Múzeu v Lipsku „Kultúrne dedičstvo banských miest“ v spolupráci so SNG), umelecké oblasti (v Múzeu hudobných nástrojov v Berlíne stará hudba zo Slovenska v podaní súboru Solamente naturali, v Berlínskom dome záverečný galakonzert s Editou Gruberovou a Pavlom Bršlíkom), v ich väzbe na nemeckú kultúru (v Centre Charlemagne cisárskeho mesta Aachen výstava „Korunovácie Bratislavy“). Veľké podujatie „So klingt Europa“ (Tak znie Európa) pripravujeme na základe iniciatívy Spolkového ministerstva financií Nemecka. Okrem rozhovoru ministrov financií oboch krajín plánujeme na jeho pôde bohatý kultúrny program. V spolupráci s nemeckými firmami, pôsobiacimi na Slovensku, pripravujeme niekoľko podujatí v Nemecku, kde bude dominantou dizajn, fotografia a súčasný tanec.

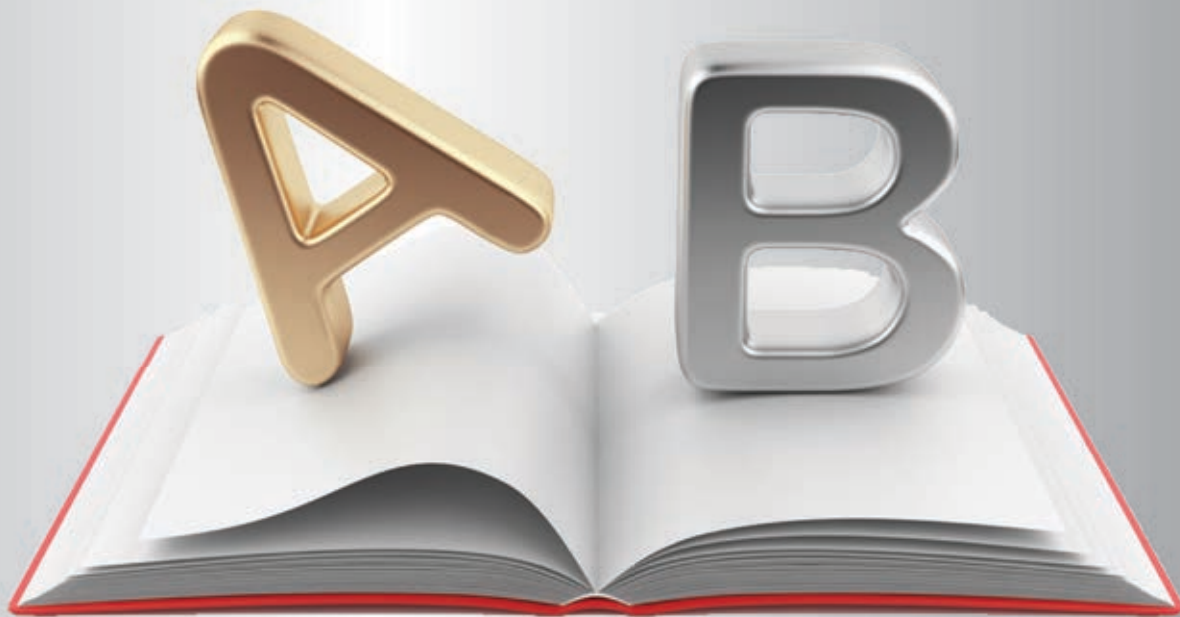
Viera Polakovičová, riaditeľka Slovenského inštitútu v Berlíne

- Z podujatí SI v Berlíne.
Horný rad zľava:
Exponát Jozefa Tomečka z výstavy skla na veľvyslanectve;
Credence a Banda v predstavení Inakô, Kühlhaus Berlin;
Po diskusií s aktérmi revolúcií v Nadácii Aufarbeitung (zľava Markus Meckel, Ján Budaj, Anna Kaminsky, Igor Slobodník a Viera Polakovičová);
Foto: archív SI Berlín.

- Z podujatí SI v Berlíne.
Dolný rad zľava:
Flowers for Slovakia, side-show k DMY Berlin.
Palo Macho a Patrik Illo inštalujú výstavu skla na veľvyslanectve;
Bernadetta Šuňavská, Katedrála sv. Hedvigy. Foto: archív SI Berlín.

Krátky slovník diplomatickej praxe: D

Diplomatická komunikácia je veľmi zdvorilá a mnohé sa vyjadruje iba náznakmi – určitými gestami, väčšinou protokolárneho charakteru, ktorým je potrebné rozumieť.

diplomatická služba

Neoddeliteľnou súčasťou zahraničnej služby je diplomatická služba, ktorá zahŕňa činnosť orgánov štátu pre zahraničné styky a ich predstaviteľov pri zastupovaní štátu v zahraničných záležitostiach, so zameraním na uskutočňovanie cieľov zahraničnej politiky štátu prostredníctvom rokovaní. Diplomatickú službu tvoria všetci diplomati, pôsobiaci tak na ministerstve zahraničných vecí štátu, ako aj na jeho diplomatických zastúpeniach v zahraničí. Riadi ju zvyčajne minister zahraničných vecí.

Diplomatickou službou sa súčasne nazýva kontaktné miesto na ministerstve zahraničných vecí a zastupiteľských úradoch v zahraničí, ktoré spravidla funguje po pracovnom čase a v dňoch pracovného voľna. Okrem plnenia úloh, súvisiacich s vykonávaním diplomatických funkcií, poskytuje informácie a pomoc aj občanom, napríklad pri ohrození života alebo zdravia, prípadne v ďalších závažných situáciách.

diplomatická trieda

Vedúci diplomatických misíí sa rozdeľujú do troch tried. Prvú triedu tvoria mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec, apoštolský nuncius a vysoký komisár (veľvyslanci, ktorých si medzi sebou vymieňajú krajiny Britského spoločenstva národov). V druhej triede sú zaradení mimoriadny vyslanec a splnomocnený minister a apoštolský internuncius. A napokon, v tretej triede sa nachádza chargé d'affaires en pied (dočasný zástupca vedúceho misie chargé d'affaires ad interim sa nepovažuje za diplomatickú triedu). Zatriedenie vedúcich diplomatických misíí súčasne určuje úroveň diplomatického zastúpenia v danej krajine. Medzi jednotlivými triedami vedúcich diplomatických misíí je však iba protokolárny rozdiel, určujúci ich poradie v diplomatickom zbore.

„Diplomacia je umenie zamlčať stovkou slov, čo by sa dalo povedať jedným.“
Saint-John Perse, francúzsky diplomat a básnik, nositeľ Nobelovej ceny, 1887 – 1975. Foto: wikimedia.org.

diplomatické archívy

Zahŕňajú spisový a dokumentačný materiál misie (aj v elektronickej podobe), zvukové a obrazové materiály vrátane ich nosičov, prípadne ďalšie materiály súvisiace s misiou a jej zákonným poslaním. Podľa Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch sú diplomatické archívy nedotknuteľné kedykoľvek a kdekoľvek sa nachádzajú, teda aj mimo miestnosti diplomatickej misie. Prijímajúce štáty sa ich nemôžu dotýkať, musia im poskytovať všetku možnú ochranu, a to aj v prípade prerušenia diplomatických stykov, alebo pri dočasnom či trvalom skončení činnosti diplomatickej misie.

diplomatické právo

Súbor zmluvných a zvykových právnych noriem upravujúcich postavenie a činnosť diplomatických misíí a diplomatických zastúpení. Diplomatické právo v modernej podobe kodifikoval Viedenský dohovor o diplomatických stykoch a je súčasťou medzinárodného práva verejného. Z neho sa odvodzuje národné diplomatické právo, ktoré je súčasťou vnútroštátneho práva. U nás platí Zákon o zahraničnej službe č. 151/2010 Z.z., ktorý upravuje princípy vykonávania slovenskej zahraničnej služby.

diplomatické EČV

Motorové vozidlá diplomatických misií sú označené zvláštnymi evidenčnými číslami (EČV), ktorých vzhľad určujú štáty podľa svojich vlastných predpisov. V Slovenskej republike EČV vozidiel cudzích zastupiteľských úradov, prípadne nimi zriadených konzulárnych úradov, tvorí dvojica písmen EE a päť číslic; EČV vozidiel administratívneho a technického personálu cudzích zastupiteľských úradov a obchodných zastupiteľstiev, zriadených diplomatickou misiou, ako aj honorárnych konzulátov, tvorí dvojica písmen ZZ a päť číslic. Vozidlám členov zastupiteľských úradov, ktorí požívajú diplomatickú imunitu, súčasne patria aj tabuľky s označením CD (corps diplomatique) alebo CC (corps consulaire). Všetky EČV majú tmavomodrý podklad a žlté písmená a číslice. Pridelovanie číselných znakov jednotlivým zastupiteľským úradom je internou záležitosťou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Motorové vozidlá diplomatických misií a ich personálu požívajú imunitu, nesmú byť bezdôvodne zastavené a nepodliehajú kontrole. Napriek tomu by si mali ich vodiči čítať dopravné predpisy hostiteľskej krajiny a snažiť sa ich dodržiavať.

diplomatické gestá

Diplomatická komunikácia je veľmi zdvořilá a mnohé sa vyjadruje iba náznakmi – určitými gestami, väčšinou protokolárneho charakteru, ktorým je potrebné rozumieť. Prejavom veľkej úcty pri oficiálnej návšteve hlavy štátu môže byť napríklad čestný sprievod lietadla stíhačkami hostiteľskej krajiny a 21 delových sál pri víťacom ceremoniáli, aj keď sa toto gesto dnes používa iba zriedka. Dobré vzťahy medzi dvoma štátmi a ich predstaviteľmi sa dajú vyjadriť mnohokrátmi spôsobmi. Napríklad pri oficiálnej návšteve prezidenta Rudolfa Schustera u alžírkeho prezidenta Abdelazíza Buteflika sa rozhovor medzi štyrmi očami, protokolárne stanovený na 10 minút, predĺžil takmer na dve hodiny, čo je veľmi priaznivé gesto. Podobne pri oficiálnej návšteve u pápeža Jána Pavla II. jeho protokol znížil vyvýšené pápežovo kreslo na úroveň kresiel prezidenta Schustera a jeho manželky, alebo švédsky kráľ Carl XVI Gustaf poslal po oficiálnej návšteve Slovenska z paluby lietadla ešte ďakovný telegram. Úroveň vzťahov môže signalizovať aj účasť na recepcii k štátnemu sviatku, usporiadanej veľvyslanectvom – je rozdiel, či sa jej zúčastní vysoký ústavný činiteľ prijímajúcej krajiny, alebo sú prítomní iba diplomati, či úradníci nižšieho rangu.

Na druhej strane jestvujú aj nevľúdne gestá, ktorými môže byť napríklad zdržiavanie udelenia agremán, alebo prijatia poverovacích listín veľvyslanca. Zhoršené vzťahy medzi štátmi môže ďalej signalizovať úplné ignorovanie recepcie k štátnemu sviatku, odvolanie veľvyslanca na „konzultácie“ na neurčitý čas, zníženie diplomatickej triedy z veľvyslanca na chargé d'affaires en pied, prípadne až prerušenie diplomatických stykov.

diplomatické styky

Vzťah medzi dvoma suverénnymi štátmi, navzájom sa uznávajúcimi, ktorý ich oprávňuje recipročne vyslať či prijímať diplomatických zástupcov. K nadviazaniu diplomatických stykov medzi štátmi a k zriadeniu diplomatických misií dochádza vzájomnou dohodou, zväčša na podnet jednej strany. Ak druhá strana podnet akceptuje, po splnení istých formálnych náležitostí (rozhodnutie hlavy štátu, uznesenie vlády, podpísanie spoločného vyhlásenia alebo výmena diplomatických nót a pod.) možno diplomatické styky považovať za nadviazané. Nadviazanie diplomatických stykov zahŕňa aj nadviazanie konzulárnych stykov, ak sa štáty nedohodnú inak.

Po formálnom nadviazaní diplomatických stykov spravidla nasleduje zriadenie diplomatických zastúpení oboch štátov na dohodnutej úrovni, ktoré však nemusí byť vždy obojstranné. Diplomatická misia jednej zo strán môže mať sídlo v inom štáte, napríklad z ekonomických dôvodov, a byť v prijímajúcom štáte (alebo vo viacerých štátoch) iba akreditovaná. Keď sa niektorý štát rozhodne prerušiť diplomatické styky s iným štátom, odvolá svojich diplomatických zástupcov a uzavrie svoju diplomatickú misiu. Ochranou svojich záujmov spravidla poverí tretí štát, ktorý vyhovuje prijímajúcemu štátu.

diplomatické vízum

Udeľuje sa cudzincovi na základe oficiálnej žiadosti (notifikácie) a označené je ako „Diplomatické vízum“. Zapisuje sa do diplomatického pasu alebo iného cestovného dokladu cudzinca, ktorý požíva diplomatické imunity a výsady. Diplomatické vízum sa udeľuje s platnosťou na dobu výkonu diplomatickej alebo konzulárnej funkcie, prípadne na čas trvania pobytu za služobným účelom. V osobitných prípadoch môže Ministerstvo zahraničných vecí prijímajúceho štátu diplomatické vízum vyhlásiť za neplatné.

Ak diplomat prechádza územím, alebo je na území tretieho štátu, ktorý mu poskytol diplomatické vízum, aby nastúpil alebo sa vrátil na miesto pôsobenia, alebo ak sa vracia do svojej krajiny, zabezpečí mu tretí štát nedotknuteľnosť a ostatné imunity potrebné na zabezpečenie jeho prechodu alebo návratu. To isté platí pre členov jeho rodiny, požívajúcich výsady a imunity, ktorí sprevádzajú diplomata, alebo cestujú oddelene za ním, alebo sa vracajú do svojej krajiny.

Dovolenková sezóna je späť

Ako spoznávať svet bez komplikácií

Blíži sa sezóna slnenia, kúpania, balenia kufrov a stresov čo si so sebou vziať a čo nevziať, čo všetko nepotrebné ste si so sebou dokázali zabaliť, a hlavne, na čo všetko ste zabudli.

Viacerí z vás iste zažili, že ste si na dovolenku priniesli viac oblečenia ako ste potrebovali, ale opaľovací krém, plavky a kečka na zuby nikde! Chceme vám poradiť, čo by ste si nemali so sebou zabudnúť vziať a čo urobiť pred odchodom na vysnívanú dovolenku, ktorá má byť predsa odpočinkom, a nie nočnou morou. Tak teda...

DAJTE O SEBE VEDIEŤ OSTATNÝM

Bezpečnosť vlastná a rodiny je prvoradá. Preto každoročne vyzývame našich turistov, aby pred cestou do zahraničia využili systém dobrovoľnej registrácie MZVaEZ SR. Prečo? Lebo je to jednoduché, nič to nestojí a môžete mať z toho len úžitok. Iba pár údajov, telefónne číslo a keby ste sa náhodou ocitli v núdzovej oblasti, zamestnanci rezortu diplomacie sa budú vedieť s vami skontaktovať.

Naposledy sme aktívne využili registračný systém počas ničivého zemetrasenia v Nepále. Pomohol nám získať kontaktné údaje aspoň na časť našich občanov, ktorí sa vtedy v Nepále nachádzali, a o ktorých polohe a zdravotnom stave sme mohli čo najrýchlejšie dostať informácie. Preto naďalej odporúčame, aby ste sa pred akoukoľvek cestou do zahraničia registrovali, lebo prírodné katastrofy ani iné hrozby si človek nevyberá, prichádzajú samé. V prípade záujmu registračný formulár nájdete na webovej stránke MZVaEZ SR www.mzv.sk.

NIE VŠETKO V JEDNOM

„All in one“ je síce dobrá funkcia pri vreckových nožíkoch, ale toto pravidlo určite neplatí pri nosení osobných vecí. Nosiť fotoaparát aj cestovný pas, peniaze, doklady a kľúče od auta v jednej kabelke či príručnej taške je nepraktické nielen preto, že kým vylovíte to, čo hľadáte, zostanete o rok, ale je to aj lukratívna príležitosť pre zlodějov... Spôsobíte si veľké problémy, ktoré vám nielen skomplikujú, ale aj pokazia dovolenku. Odporúčame vám ešte pred odchodom zhotoviť si kópiu cestovného dokladu alebo dokladu totožnosti a originál nechať v seffe v hoteli. Ostatné doklady a peniaze radíme rozdeliť si do viacerých vreciek.

A nezabúdajte, že peňaženky lákajú vreckových zlodějov najviac, takže nie sú najvhodnejší odkladací priestor na doklady.

LAST MINUTE OBJEDNANÁ, ZAJTRA ODCHÁDZAM

Dovolenka. Aj vy ste sa už niekedy zamýšľali, od čoho je toto slovo odvodené? Možno si spomínate na milú dievčinu v cestovnej kancelárii, ktorá vám s veľkým úsmevom na perách rozprávala o krásnych plážach a azúrovom mori, a na to, že sa volala Lenka. Ale stihla vám Lenka povedať, že tam, kam sa chystáte, potrebujete dbať na platnosť pasu? Že v Egypte musí byť pas platný minimálne o šesť mesiacov dlhšie, než je predpokladaný dátum odchodu z Egypta? A že do Turecka sa vyžaduje platnosť pasu ešte 5 mesiacov po ukončení platnosti víza, a navyše, pas musí mať minimálne 2 voľné strany na umiestnenie vstupných a výstupných pečiatok, inak vám môže byť vstup do krajiny zamietnutý?

Naša rada: vždy pred cestou navštívte webovú stránku MZVaEZ SR, alebo stránku veľvyslanectva danej krajiny v SR, a pýtajte si informácie. Lebo aj keď ste si práve našli dovolenku za najlepšiu cenu na trhu, a ešte k tomu máte aj pobyt detí zadarmo, neznamená to, že skutočne bez problémov odletíte. Do lietadla, ani cez hranice vás nikto nepustí bez potrebného cestovného dokladu, prípadne víza. A ani vaše deti neodletia, ak nebudú mať vlastný cestovný pas.

V KOŠÍKU A NA VÔDZKE

Niektorí z nás si dovolenku bez svojho štvornohého miláčika nevieme predstaviť. Lenže nie vždy vieme, čo všetko je potrebné pre nich zabezpečiť, aby sa mohli pozrieť do iných, zatiaľ neprebádaných častí sveta. Vedeli ste, že pri cestovaní do krajín EÚ musí byť pes vybavený cestovným pasom, tzv. pasom spoločenského zvieratá s potvrdením o príslušnom očkovaní? A kde ho zohnať? „Zvierací pas“ by mal vedieť vystaviť každý veterinár. Aj pre vašu poisťku musia byť na účely identifikácie zvieratá označené elektronickým mikročipom, alebo mať čitateľné tetovanie, ktoré bolo zhotovené pred júlom 2011. Krajiny ako Írsko,

Malta a Spojené kráľovstvo však tetovania už neakceptujú, zvieratá musia byť vybavené mikročipom.

Aj keď je pes akokoľvek mierumilovný a viete, že by ani muške neublížil, musí byť zaočkovaný proti besnote, rovnako tak aj mačka, alebo fretka. Potvrdenie o očkovaní musí byť uvedené v zvieracom pase. Ak sa rozhodnete cestovať do Fínska, Írska, Malty a Spojeného kráľovstva, musí byť váš psík zaočkovaný aj proti pásomnici.

Podmienky na cestu s domácimi miláčikmi sa priebežne môžu dopĺňať a meniť, preto aj pre vaše pohodlie a istotu si radšej overte špecifické požiadavky krajiny do ktorej vycestujete.

Blížšie informácie o podmienkach ciest do zahraničia so spoločenskými zvieratami nájdete napr. na internetovej stránke Štátnej veterinárnej správy SR www.svssr.sk, www.vetchamber.sk, www.veterina.sk.

A MOHOL BY SI MI DONIEŠŤ TAKÉ DOMOV?

K dovolenke patria suveníry. Niečo si chceme odniesť na pamiatku my, niečo chceme priniesť svojim známym (alebo nechceme, ale patrí sa to). Pri spomienkových magnetkách problém nie je; horšie je to už pri mušliach, koraloch, historických predmetoch, ale aj ich napodobneninách, zvieratkách (či už živých, alebo vypchaných) a podobne. Preto je potrebné vopred si dôkladne preveriť, či skutočne môžeme kamarátke doniesť ten perlový náhrdelník, po ktorom tak veľmi túži. Odporúčame informovať sa ešte pred cestou, čo z danej krajiny môžete/nemôžete doviesť, lebo netreba zabudnúť, že do niektorých krajín sa nesmie doviesť alkohol, o drogách ani nehovoriac.

Pri ceste domov alebo tranzite do ďalšej krajiny si dajte do batôžiny len to, čo ste si doniesli a sami v zahraničí kúpili. Neodporúčame prevziať a dovážať darčeky od iných. Mohli by ste sa stať prevozcami zakázaných tovarov a zodpovednosť by ste niesli vy.

DO DOVOLENKOVANIA PRIATELIA!

Na cestovanie, ako už bolo prízvukované, sú predovšetkým dôležité platné cestovné doklady potrebné na vycestovanie, a tiež istá finančná čiastka. Pri prekračovaní štátnej hranice nečlenských štátov Schengenu vás môže úradník pasovej alebo colnej kontroly požiadať o preukázanie finančnej čiastky, zodpovedajúcej uvádzanej dĺžke pobytu v zahraničí. Každá krajina si danú sumu stanovuje podľa svojho uváženia, netreba však túto povinnosť podceňovať, lebo v najhoršom prípade vám hrozí odmietnutie vstupu, resp. vyhostenie.

Ak vás okradnú tak, že vám neostane ani cent, odporúčame využiť služby medzinárodnej spoločnosti Western Union, ktorá dokáže urýchlene previesť finančnú hotovosť do zahraničia. Keby ste však nevedeli čo a ako, pred cestou si odpíšte kontakt na náš zastupiteľský úrad v danej krajine, ktorý v prípade potreby môžete osloviť.

Michaela Dunajská

• Ilustračné foto: Shutterstock, Kristína Spišáková.

Pharming: „farmárčenie“

V minulom čísle nášho časopisu sme vám priblížili phishing – získavanie citlivých údajov pomocou rozoslania podvodného e-mailu. Dnes vám chceme predstaviť ďalší typ malware – škodlivého softvéru, ktorý sa nazýva pharming.

Pharming je činnosť podobná phishingu, predstavuje však oveľa väčšie nebezpečenstvo, ktoré nemusí rozoznať ani skúsenejší používateľ internetu. Pharming spočíva v tom, že útočník neoslovuje priamo používateľov služby, ale napadne vybraný DNS server. DNS (Domain Name System) je hierarchická databáza, ktorá udržiava zoznam internetových domén a príslušných DNS adries. Ak sa podvodníkovi podarí zmeniť záznam v horšie zabezpečenom DNS serveri, potom všetci používatelia, ktorí sú naň napojení a zadajú do adresného riadku prehliadača správnu adresu, napríklad internetového bankovníctva, dostanú falošnú stránku. Ak je táto falošná stránka dobre vypracovaná, potom je šanca, že by používateľ na podvod prišiel, veľmi nízka. Musel by totiž kontrolovať certifikát, ktorým je podpísaná a ktorým sa šifruje prenos dát.

Proti útoku na DNS serveri sa ako používatelia príliš brániť nemôžete. Obrana proti pharmingu má byť predovšetkým na strane prevádzkovateľov webových stránok (banky, internetové obchody, atď.).

Pri práci na internete však nesmieme prestať byť obozretní. Predovšetkým by ste sa mali vyvarovať klikaniu na odkazy a návštevám nedôveryhodných web stránok. Každý neznámy stiahnutý súbor totiž môže skrývať potenciálne nebezpečenstvo.

Zuzana Gajdaczeková

• Ilustračné foto: Shutterstock.

Všetky euromince
majú spoločnú
prednú (lícnu)
stranu, kde sú
uvedené ich
nominálne hodnoty,
zatiaľ čo zadnú
(rubovú) stranu
môže každý z 19
členských štátov
eurozóny využiť
na prezentáciu
svojich národných
symbolov.

Predstavujeme euromince

Alebo čo všetko vám môže pristáť v peňaženke?

Maltská republika

- Hore: Oltár z megalitického chrámového komplexu Mnajdra.
Foto: Sudika/wikimedia.

- Dole: Ukážky národnej strany euromincí Maltskej republiky.

Malta zaviedla euro 1. januára 2008 spolu s Cyprom a stali sa tak 14. a 15. krajinou eurozóny. Na Malte euro nahradilo maltskú líru (Lm, lokálne používali aj znak £), výmenný kurz bol stanovený na 1 euro = 0,4293 Lm. O motívoch národnej strany obehových euromincí sa rozhodovalo už od roku 2006, pričom do procesu výberu sa mohli zapojiť aj občania hlasovaním prostredníctvom SMS.

Hlavným motívom mincí 1 € a 2 € je emblém Rádu maltézskeho rytierov (oficiálny názov Suverénny vojenský hospitálny rád svätého Jána v Jeruzaleme, na Rodose a na Malte). Znázorňuje osemcípý kríž, ktorý sa s ostrovným štátom začal spájať počas vlády Rádu na Malte v rokoch 1530 až 1798 a dnes sa často vo všeobecnom jazykovom prejave označuje ako „maltézskeho kríž“. Vnútornejšie jadro mincí je s výnimkou maltézskeho kríža zvisle šrafované, čo podľa heraldických pravidiel znázorňuje bielu farbu na červenom podklade. Na hrane mince 2 € sa šesťkrát strieda číslo 2 s dvomi maltézskeymi krížmi, pričom číslo 2 je umiestnená striedavo vodorovne a otočená o 180°.

Na minciach 10, 20 a 50 centov je zobrazený štátny znak Malty – štít s heraldickým stvárnením maltskej štátnej vlajky, na ktorom je zvršok veže predstavujúci maltské opevnenia a označujúci mestský štát. Podľa heraldiky je hladká strana štítu biela, zvisle šrafovaná znázorňuje červenú farbu. Naproti tomu kruhové šrafovanie okolo hviezdíček na obvode nemá žiadny farebný význam. Po ľavej strane štítu je olivová a po pravej palmová vetvička – symboly mieru tradične spájané s Maltou. Vetvičky sú pod štítom zviazané stuhou, na ktorej je nápis „Repubblika ta' Malta“ (Maltská republika).

Prehistorický megalitický chrámový komplex Mnajdra, ktorý bol postavený okolo roku 3600 pred n.l., je námetom mincí 1, 2 a 5 centov. Dizajner Noeal Galea Bason skombinoval vyobrazenie oltára z Mnajdry s vlysom dobre zachovanej dekorácie, kde okrem špirál možno vidieť aj rôzne zvieracie motívy. Od roku 1992 je „Megalitický chrám z Malty“ súčasťou svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

Maltské euromince razili vo francúzskej mincovni Monnaie de Paris v Pessacu.

Slovenský deň na EXPO 2015

Na svetovej výstave EXPO 2015 v Miláne patrila streda 24. júna Slovensku a jeho národnému dňu. Ten otvoril prezident SR Andrej Kiska. „Expo je miestom obrovskej konkurencie kreativity krajín sveta a som veľmi rád, že slovenský pavilón sa v tejto konkurencii nestráca. Predstavuje tvorivú energiu a inovatívne riešenia. Popri tradíciách a kultúre ukazuje, že sme modernou, dynamickou krajinou. Pavilón je koncipovaný tak, aby ľudia z neho odchádzali nabití pozitívnou energiou,“ uviedol podpredseda vlády a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslav Lajčák. Výstava EXPO 2015 potrvá do 31. októbra, a tak slovenský pavilón, v ktorom sa snúbia moderné technológie s tradíciami, majú návštevníci ešte stále možnosť si pozrieť.

Foto: Pexels.com

Slovak Press Photo a SK PRES 2016

Počas predsedníctva v Rade EÚ sa Slovensko predstaví svetu objektívom tých najtalentovanejších fotografův. Umožní to spolupráca rezortu diplomacie so IV. ročníkom súťaže Slovak Press Photo, ktorá bola vyhlásená 27. mája na tlačovej konferencii v priestoroch bratislavského magistrátu. Nad súťažou prevzal záštitu minister Miroslav Lajčák spolu s ministrom kultúry Marekom Maďaričom a primátorom Bratislavy Ivom Nesrovnalom. Pri príležitosti budúročného predsedníctva sa rezort zahraničia a organizátori dohodli na vytvorení špeciálnej súťažnej kategórie Slovensko – Bohatstvo v rozmanitosti – Tradície a súčasnosť. Víťazné fotografie v tejto kategórii majú byť vystavené na celkovo 91 slovenských zastupiteľstvách po celom svete, a to od júla 2016. Viac o súťaži na slovak-press-photo.sk.

Novinky v medzinárodnej zmluvnej základni SR

Do rúk námestníka generálneho tajomníka OSN pre právne záležitosti Míguela de Serpa Soaresa odovzdal 28. apríla 2015 podpredseda vlády a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslav Lajčák ratifikačnú listinu SR k Doplňkovému protokolu z Nagoje a Kuala Lumpur o zodpovednosti a náhrade škôd ku Kartagenskému protokolu o biologickej bezpečnosti. Cieľom doplnkového

protokolu je prispieť k ochrane a trvale udržateľnému využívaniu biologickej diverzity, pri zohľadnení rizík pre ľudské zdravie, zabezpečením medzinárodných pravidiel a postupov v oblasti zodpovednosti a kompenzácie za škody spôsobené geneticky modifikovanými organizmami. Slovensko sa tak stalo v poradí 32. štátom, ktorý doplnkový protokol ratifikoval.

(pk)

• SVET A MY - ČASOPIS MINISTERSTVA ZAHRAJNIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY • UZÁVIERKA ČÍSLA: 30.6.2015 • ČLENovia REDAKČNEJ RADY: ZUZANA GAJDACZKOVÁ, RENÁTA GOLDIROVÁ, LEO HAVLÍČEK, DANA HULKOVÁ, PETER KLANDUCH, JURAJ KLIMENT, LUKÁŠ LOPATNÍK, MARTIN ŠPERKA, IVAN ŠVEDA, KRISTÍNA URBANOVÁ, MICHAL VANČO • KONTAKTNÉ ÚDAJE: TLAČOVÝ ODBOR MZV a EZ SR, HLBOKÁ CESTA 2, 833 36 BRATISLAVA 37, SLOVENSÁ REPUBLIKA. TELEFÓN: +421 (0)2 5978 3071, E-MAIL: tlac@mzv.sk • REDAKCIA SI VYHRADZUJE PRÁVO UPRAVOVAŤ PRÍSPEVKY TAK, ABY SA PO REDAKČNÝCH ÚPRAVÁCH NEZMENIL ICH VÝZNAM • NEVYŽIADANÉ RUKOPISY ANI OBRAZOVÉ MATERIÁLY NEVRACIAME • NEOZNAČENÉ TEXTY SÚ REDAKČNÉ ČLÁNKY • KOPÍROVAŤ, PUBLIKOVAŤ, ELEKTRONICKY ALEBO INAK ROZŠIROVAŤ KTORÚKOLIEK ČASŤ ČASOPISU SVET A MY MOŽNO IBA NA ZÁKLADE PÍSMENNÉHO POVOLENIA REDAKCIE • ČASOPIS JE NEPREDAJNÝ.

**MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**